Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 3 (1549) ГОД XXXI БЕЛАСТОК, 19 СТУДЗЕНЯ 1986 г. ЦАНА 10 зл.

НАШЫ СПЕВАКІ

Эмілля Кедыш жыве з мужам на хутары, непадалёк Ахрымаўцаў, за грамадкай тых бяроз, якім вецер-весялун усё чэша і не начэшацца павеўныя косы. З якога акна не выглянуць — усюды палі ды пералогі, а на пагорках кучаравяцца маладыя сасьнякі. Ціха тут і ўтульна, але неяк з кожнага кутка тхне самотнасцю.

Абое Кедышы ўжо на пенсіі. Вырасцілі, вывучылі ды пусцілі ў свет дзяцей: Казімір працуе аграномам у Гайнаўцы, Ян жыве і працуе крыху бліжэй, у Беластоку; Станіслава яшчэ бліжэй — на працы ў прадшколлі ў Чорнай Беластоцкай, а Марыя амаль што зусім дома, бо выйшла на гаспадарку ў суседнюю вёску Цімане. І да яе найчасцей прыпіраюцца старыя: яна з мужам пераняла іхнюю гаспадарку і дбае пра яе, як пра сваю, яна і найбольш даглядае бацькоў. Хоць у яе і свая сям'я і вельмі многа грамадскай працы, бо яна, Марыя Федаровіч, вядомая не толькі ў Кузніцкай гміне як дзяячка і радная Ваяводскай рады нарадовай. Так. маюць кім ганарыцца Кедышы. Таму, мабыць, у гаспадыні хутара за Ахрымаўцамі часта з вуснаў чуваць беларускія народныя песні. Іх яна пераняла ад спявачак з-пад Індуры, дзе нарадзілася і прайшло яе дзявоцтва, а таксама ад старэйшых сялянак з вёскі Ахрымаўцаў, у якой жыве ўжо каля 50 год.

Мікалай Гайдук
Фота аўтара

ЖАНОЧАЯ ДОЛЯ

Сваё апошняе ў мінулым годзе пленарнае пасяджэнне ваяводскі камітэт Аб'яднанага стронніцтва людовага прысвяціў разгляду **ролі і месца жанчын у грамадска-гаспадарчым і палітычным жыцці вёскі.**

Я ўважна прыслухоўваўся і да даклада, і да ўдзельнікаў спрэчак, бо думаю, што варта ведаць, як дзеячы сялянскай партыі ацэньваюць долю і нядолю вясковай жанчыны на Беласточчыне пад канец XX стагоддзя.

Найперш тады неабходна зразумець, што становішча жанчыны ў вёсцы з'яўляецца такім, якім ёсць становішча вёскі ў краіне. Вёска мае пракарміць сваіх суайчыннікаў, паляпшаючы пры гэтым свой сацыяльны ўзровень. І ў апошніх гадах маглі мы наглядаць выдатныя і паслядоўныя намаганні ў гэтым напрамку. XI супольнае пленарнае пасяджэнне цэнтральных камітэтаў ПАРП і ЗСЛ апрацавала праграму развіцця спажывецкай гаспадаркі і сельскагаспадарчай вытворчасці, каб як мага хутчэй дабіцца нам харчовай самастойнасці краіны. Гэта было звыш двух гадоў таму назад. Паслядоўна пасля гэтага пленума найперш Рада Міністраў, а затым і ваяводскія рады апрацавалі свае праграмы ажыццяўлення прынятых рашэнняў. У выніку гэтага ў Беластоцкім ваяводстве аж 40 працэнтаў усіх капіталаўкладанняў прызначаецца зараз на патрэбы вёскі.

Бяда, аднак, у тым, што людзі плануюць прыгожыя праграмы, а жыццё плыве сваім шляхам. Дабіліся вось нашы сяляне значнага поспеху ў механізацыі асноўных палявых работ. Колькасць трактараў, скажам, на сто гектараў угоддзяў, набліжае ўжо Польшчу да сярэдніх паказчыкаў у еўрапейскіх краінах. Але ў галінах, у якіх па вёсках у асноўным займаюцца жанчыны, мы, на жаль, далёка яшчэ адстаем ад перадавых стандартаў. Маю тут на ўвазе перш за ўсё такія штодзённыя заняткі, як нарыхтоўка кармоў для жывёлы, у першую чаргу для свіней і курэй, даенне кароў, апека над малымі дзецьмі, мыццё вопраткі і асабістай бялізны. Ва ўсіх гэтых справах вясковая жанчына ўсё яшчэ можа спадзявацца амаль выключна на ўласныя рукі і ногі, бо ваду трэба вёдрамі цягаць з калодзежа, а пасля гэтымі ж вёдрамі запраўляць корм у карыты і жолабы, уручную даіць малако і зліваць яго ў конаўкі, каб паспець на скупачны пункт.

(Працяг на стар. 5)

IV ПЛЕНУМ ГП БГКТ

Чарговае пленарнае пасяджэнне Галоўнага праўлення БГКТ адбылося 22 снежня 1985 года. Галоўнымі яго тэмамі былі: „Аналіз дзейнасці БГКТ у 1984-85 гадах“ і „Праграма святкавання XXX гадавіны БГКТ і „Нівы“.

У аналітычным дакладзе, прачытаным сакратаром ГП Віталіем Лубам, былі прадстаўлены ўсе тыя найважнейшыя факты і справы, якія знаменавалі дзейнасць нашай арганізацыі ў адзначаным перыядзе часу.

Галоўнай падзеяй у жыцці таварыства апошніх двух гадоў быў X з'езд БГКТ, які адбыўся 6 мая 1984 года. Як вядома з ранейшых публікацый, з'езд увёў змены ў арганізацыйную структуру таварыства, даў магчымасць ствараць аддзелы БГКТ там, дзе існуе не менш як тры гурткі, у якіх разам налічваецца не менш як 50 членаў.

Кампанія стварэння аддзелаў да канца яшчэ не даведзена (яшчэ не створан Беластоцкі раённы аддзел), але ўжо цяпер БГКТ налічвае 194 гурткі, якія аб'ядноўваюць 5500 членаў Найбольш іх на тэрыторыі Беластоцкага ваяводства. Па-за яго межамі існуе 4 гурткі ў Варшаве, па адным — у Гданьску, Кашаліне і Аўгустове. На сённяшні дзень працуе 15 аддзелаў: 14 — на Беласточчыне і адзін у Варшаве. Гмінны радыус дзеяння маюць аддзелы ў Орлі, Гайнаўцы, Нарве, Нараўцы, Чаромсе, Кляшчэлях і Чыжах. Тры аддзелы ахопліваюць сваёй дзейнасцю гарады: Беласток, Варшаву і Гайнаўку. Чатыры аддзелы раённыя — гэта ў Бельску Падляшскім, Сямяцічах, Саколцы і Дуброве Беластоцкай.

„Аддзелы маюць яшчэ малы вопыт, — гаворыцца ў дакладзе, — але ўжо можна сказаць, што будуць яны добра актывізаваць працу гурткоў у вясковым асяроддзі і дапамагаць ім у выкананні з'ездаўскіх пастаноў“.

Пры Галоўным праўленні існуюць наступныя секцыі: асветная, культурная, гістарычная, этнаграфічная, выдавецкая і літаратурная — „Белавежа“. Не ўдалося яшчэ стварыць маладзёжнай (а дакладней, студэнцкай секцыі), хаця былі спробы арганізаваць яе.

— Трэба самакрытычна сказаць аб тым, — сцвердзіў дакладчык, — што мы не выпрацавалі формы працы з моладдзю. Шырокае ўключэнне яе ў нашу дзейнасць будзе адным з важнейшых заданняў у працы ГП у 1986 годзе.

Культурна-асветная праца БГКТ вядзецца ў больш як 130 клубах, святліцах і гмінных цэнтрах культуры ў цесным супрацоўніцтве з мясцовымі ўстановамі да спраў культуры.

Пад патранатам БГКТ працуюць клубы ў Гайнаўцы, Бельску Падляшскім і Саколцы. У

(Працяг на стар. 4)

АБ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ І НАЦЫЯНАЛЬНАСЦІ (XX)

Лёс раскідаў беларусаў па ўсёй Польшчы. Занялі яны высокія, сярэднія і нізкія пазіцыі ў адміністрацыйнай, палітычнай, культурнай і эканамічнай сістэме краіны. Думаю, што можна было б прывесці вельмі многа прыкладаў, якія сведчаць аб тым, што толькі дзякуючы эмансіпацыі, якой кіруецца Народная Польшча, беларусы дасягнулі так многа ў галіне працы, кар'еры, кватэр і г.д. І як не дзіўна, але многія з гэтых беларусаў, дасягнуўшы таго, аб чым марылі, пачынаюць дзейнічаць у напрамку, які вядзе да таго, каб акружэнне поўнасцю забыла аб іх нацыянальным радаводзе. Зразумела, што яны ні ў якім выпадку не ўжываюць не толькі на вуліцы, але і ў сябе дома роднай мовы. Здараецца, што да такога панка прыязджае, скажам, з Парцава ці Відава маці, якая па-польску гаворыць вельмі слаба. Бывае, што ў гэтым самым часе прыйдуць да гэтага панка польскія госці. Уяўляеце сабе, які спалох агортвае ўвесь дом! Вядома, што можа стацца нашчасце, бо калі маці скажа пры гасцях толькі два-тры словы, то адразу стане ясным, што польская гаворка не вельмі ясная. Што ў такой сітуацыі робіць парцаўскі або відаўскі панок? Робіць усё, каб візіт гасцей адлажыць на пазнейшы час, калі маці ўжо сабе паедзе на Беласточчыну. Здараецца, аднак, што зрабіць гэтага нельга. Бывае і так, што госці прыходзяць нечакана, незапрошаныя. Што тады? Тады бяда! Розныя панкі знаходзяць розныя выхады. Аднак, выхадаў не так і многа. Найчасцей панок загадвае матцы, каб увогуле не адзывалася. Расказваюць нават аб такім выпадку, што адзін панок сказаў матцы, каб яна прыкідвалася пры гасцях нямою. Гэта, аднак, прыклад крайні. Часцей здараецца, што загадваюць маці, каб прыкідвалася, што мае хворае горла. Нярэдка, калі кватэра на гэта дазваляе, „селяць" маці на кухні, у кладоўцы або выпраўляюць на найбліжэйшы скверык, каб там на лаўцы „падыхала свежым паветрам". І вось такім чынам і воўк сыты, і каза цэлая.

І яшчэ адно. Як на нашчасце, многія з панкоў маюць імёны тыпу Барыс, Дзмітры, Ілья. Зразумела, што імя такога тыпу для чалавека, які хоча схаваць сваё беларускае паходжанне, з'яўляецца сапраўдным няшчасцем. З гэтага цяжкага становішча панок знаходзіць вельмі лёгкі выхад. Бо і што ж можа быць прасцей, чым змена, для прыкладу, імя Барыс на Баляслаў? І гэта не толькі з майго боку ігра слоў. Ведаю асабіста Барыса, які ўжо некалькі гадоў з'яўляецца Баляславам і, як ад агню, адгароджваецца ад беларускасці.

Зразумела, што такія панкі здалёк абмінаюць Беларускае таварыства, а калі ў іх прысутнасці нехта пачне гаварыць аб польскіх беларусах, дык яны не шкадуюць непрыхільных заўваг аб тых, хто трымаецца беларускасці. А ўся іх „аргументацыя" ў гэтай матэрыі зводзіцца да таго, што дзяржаўнасць і нацыянальнасць гэта адно і тое ж самае, што кожны, хто чуўся беларусам, выехаў з Польшчы ў Беларусь, што беларускасць гэта выдумка некалькіх дзесяткаў нацыяналістаў, што ідэю беларускасці ў Польшчы інспіруюць варожыя Польшчы замежныя агентуральныя цэнтры і г.д. і т.п. На жаль, нягледзячы на пэўную гіпербалічнасць формы і стылю сказанага

(Працяг на стар. 8)

КАРЫСЦЬ УЗАЕМНАЯ

Мінскі мотавелазавод, эмблемай якога з'яўляецца белакрылы бусел, наведала дэлегацыя польскіх сяброў. Гэта ўжо трэцяя сустрэча беларускіх стваральнікаў „Бусла" з работнікамі быдгошчскага „Прэдам-Рамета" — аб'яднання па вытворчасці мапедаў і веласіпедаў.

У час папярэдніх сустрэч абодвума прадпрыемствамі былі намечаны шляхі выканання рашэнняў XXVII пасяджэння Міжурадавай савецка-польскай камісіі па эканамічнаму і навукова-тэхнічнаму супрацоўніцтву. Тады ж сябры-калегі падпісалі пагадненне аб стварэнні міжзаводскага каардынацыйнага савета для апаратыўнага вырашэння пытанняў прамых вытворчых сувязей і абмену вопытам, намецілі план сумеснай работы на 1985-1986 гады.

Мэтай апошняга візіту на ММВЗ пасланцоў „Рамета" было азнаямленне з колам пытанняў, вырашаць якія беларускае і польскае прадпрыемствы будуць сумесна.

На ММВЗ падпісаны пратакол, які намячае дваццаць восем мерапрыемстваў па ўзаемнай практычнай дапамозе ў паскарэнні навукова-тэхнічнага прагрэсу: абмен тэхнічнай дакументацыяй, пераасначэнне новым абсталяваннем, навукова-тэхнічнае супрацоўніцтва, у першую чаргу па новых відах прадукцыі, правядзенне дследна-канструктарскіх работ і г.д.

ФАЗАНЫ Ў ПРЫБУЖЖЫ

З вальераў фазанавага гадавальніка Кобрынскага лясгаса Брэсцкай вобласці выпушчана ў навакольныя лясы больш двухсот прыгожых чырвона-каштанавых птушак. Для іх абсталяваны гняздоўі, навесы. Мноства ягаднага насення і хмызнякі прыйшліся даспадобы птушкам.

Разводзіць фазанаў і абласное таварыства паляўнічых і рыбаловаў. Вальеры для акліматызацыі і дарошчвання птушак абсталяваны ў Бронпагорскай і Арэхаўскай паляўнічых гаспадарках. Са свайго інкубатара паўтары тысячы птушак паставіў сюды Буда-Кашалёўскі фазанарый. За лета маладняк добра падрос, падужэў. У лістападзе-снежні палавіну гэтай колькасці птушак выпусцілі з вальераў у лясныя ўгоддзі, дзе будзе арганізавана паляванне па ліцэнзіях.

Клопат лесаводаў і паляўнічых калектываў аб папаўненні ўгоддзяў прамысловай дзічынай дае добрыя вынікі. Фазаны нядрэнна акліматызуюцца ў натуральных умовах. Іх можна сустрэць у многіх лясных кутках Брэстчыны. Знішчаючы летам на палях каларадскага жука і яго лічынкі, насенне пустазелля, фазаны прыносяць адчувальную карысць і земляробству.

СПОРТ

Асаблівую ўвагу аматараў прыцягвае турнір мацнейшых шашыстак свету ў новым Палацы шахмат і шашак у Мінску. Пасля першай паловы спаборніцтваў у ліку лідэраў мінчанкі Алена Альтшуль і Зоя Садоўская.

Пасля заканчэння першынства краіны па футболу шэраг клубаў адправіліся ў замежнае турнэ. Беларускія футбалісты правялі некалькі гульняў у Эфіопіі. Яны выйгралі ў каманд „Біра" — 1:0, „Буна" — 3:1 і ўступілі нацыянальнай зборнай — 0:1.

А на ўсесаюзных спаборніцтвах парадавалі нас баскетбалісткі мінскага „Гарызонта", якія ў чарговым туры першынства СССР, прайграўшы толькі адну сустрэчу, перамясціліся на трэцяе месца ў турнірнай табліцы. Добра выступілі дома валейбалісты мінскай „Зоркі". У сямі сустрэчах першынства краіны яны атрымалі шэсць перамог і ўвайшлі ў чацвёрку каманд, якія вызначаць мацнейшы калектыў у фінальным турніры.

Język białoruski. Instrukcja programowa dla szkoły podstawowej z dodatkową nauką języka białoruskiego. Wyd. 2. Ministerstwo Oświaty i Wychowania. Instytut Programów Szkolnych, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1984, ss. 4.

Franciszek Sielicki — Literatura białoruska do końca XVIII wieku. Uniwersytet Wrocławcki im. Bieruta, Wrocław 1985, ss. 99, cena 70 zł.

Jerzy Tomaszewski — Rzeczpospolita wielu narodów. „Czytelnik". Warszawa 1985, ss. 288, cena 200 zł.

Recenzja (autor: Telesfor Poźniak) książki J. Kupały „З глыбінь народных", Мінск 1982. „Slavia Orientalis" (W-wa), R. 1984 (wyd. 1985), Nr 2, s. 248—251.

Recenzja (autor: Jan Ciechanowicz) książki Adama Maldzisa „На скрыжаванні славянскіх традыцый", Mińsk 1980 „Rocznik Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza" (W-wa, R. 1982/83, wyd. w 1984 r.), R. 17/18, s. 77—98.

П. Байко

СУПЕРСЫШЧЫК

Паводле афіцыйных даных на прыцэле ў тайнай паліцыі ЗША знаходзяцца ажно 1.100 грамадскіх і палітычных арганізацый. Спрабуючы ахапіць сістэмай татальнага высочвання практычна ўсё насельніцтва Злучаных Штатаў, ФБР штогод праводзіць дзесяткі тысяч спраў аб „экстрэмізме" і „падрыўной дзейнасці", заводзіць каля 50 тысяч новых дас'е на грамадзян краіны. Аналітыкі проста не спраўляліся апрацоўваць паступаючую інфармацыю.

Зараз ім на дапамогу прыходзіць электроніка. Сёння на аснове камп'ютэрызацыі ствараецца адзіная суперкартатэка на ўсіх грамадзян ЗША, у якой будзе сканцэнтравана самая вычарпальная інфармацыя на кожнага амерыканца. Там будуць яго анкетныя даныя, звесткі аб палітычных поглядах, коле зносін, звычках, слабасцях, захапленнях і г.д.

Але галоўнае, бадай, нават не ў гэтым. На якасна новы ўзровень выходзіць тэхніка высочвання за амерыканцамі. Невялікія універсальныя электронна-вылічальныя машыны, якія пранікаюць у амерыканскія кватэры, установы, школы, бальніцы, магазіны, становяцца тымі персанальнымі паведамляльнікамі, аб якіх даўно марылі спецслужбы ЗША.

Любое тэхнічнае дасягненне ператвараецца тут у новую крыніцу інфармацыі. Вось, напрыклад, сістэмы кабельнага тэлебачання. Яны дазваляюць фіксаваць, хто якія перадачы глядзіць. Гэта немалаважна для выяўлення палітычных поглядаў і псіхалагічных партрэтаў „падазроных асоб".

У 25 гарадах ЗША ўжо дзейнічаюць сістэмы электроннай пошты, паступова выціскаючы звычайную перапіску. Вядома, намнога зручней набраць тэкст на экране камп'ютэра і імгненна перадаць яго на другі канец краіны. Але перахапіць такое пасланне і зрабіць з яго копію значна лягчэй, чым у выпадку са звычайным пісьмом — дастаткова толькі крышачку змяніць праграму сістэмы, якая рэгулюе перасылку электроннай пошты.

Нават у бальніцы камп'ютэр становіцца не толькі ўрачом, але і паведамляльнікам. Раней практычна ўсе даныя аб хваробе пацыента захоўваліся ўрачамі ў тайне. Сёння ж, калі гэтыя даныя закладваюцца ў памяць камп'ютэраў, яны аказваюцца набыткам амерыканскіх спецслужб. А для іх вельмі важна ведаць усё аб здароўі „нядобранадзейных", іх хваробы і намаганні — усё гэта можна будзе выкарыстаць для іх хутчэйшай „нейтралізацыі".

Ды што там бальніца! Любы магазін у век электронікі ператвараецца ў сховішча важных даных, якія можна выкарыстоўваць.

Камп'ютэрызаваныя касавыя прыстасаванні захоўваюць зводкі аб тым, хто, што і калі купляў, а гэта дазваляе рабіць вывады аб звычках, густах і спосабе жыцця кожнага амерыканца.

За правы і свабоды грамадзян ЗША заступіўся амерыканскі кангрэс — пасля доўгіх абмеркаванняў і дэбатаў на Капіталійскім узгорку быў прыняты закон аб ахове тайны асабістага жыцця — важнейшы дакумент, забяспечаны дадаткам у выглядзе 800 розных выключэнняў... якія поўнасцю зводзяць на нішто яго галоўныя палажэнні.

А. К.

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

ДАРАГІЯ ЧЫТАЧЫ!

Мы, з божай ласкі, студэнты беларускай нацыянальнасці, перадаем новую старонку агульнавядомай газеты ў рукі чытачоў Беластоцкага краю і ўсяе Польшчы. Амін.

Выпала на маю долю напісаць некалькі слоў уводзін да, спадзяюся, новага роду публіцыстыкі, літаратурнай дзейнасці і мастацтва, у якім будуць удзельнічаць студэнты. Думаю, што ў нашым грамадстве ўжо нешта вядома пра студэнтаў, таму я і не буду прысвячаць гэтай тэме больш увагі, чым трэба. Перш за ўсё папрабую праясніць адну важную дэфініцыю, якая можа выклікаць найбольш спрэчных поглядаў і розналалосся. Зразумела, што дэфініцыяй гэтай з'яўляецца „студэнт беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы". Тэрмін сам па сабе заблытаны не таму, што дагэтуль у нас чагосьці такога не было, а проста таму, што ён яшчэ даволі малады. Заўсёды ў такіх выпадках абавязкова трэба выказаць аднаЛітую інтэрпрэтацыю, каб усе ведалі, у чым справа. На пачатак асноўнае паняцце:

Студэнт — гэта чалавек, які па сутнасці нічога не робіць і гаворыць, што яму цяжка; са студэнтам настолькі простая справа, што ён мае свой білет, які канстатуе ягоны статус; безумоўна, таму студэнта і лёгка пазнаць сярод іншых. Далей пабачым, што не заўсёды і не з усім так бывае.

Другім словам па ступені цяжкасці з'яўляецца „меншасць", але каб не быць вельмі дробязным, я вазьму „меншасць" разам са словам „нацыянальны". Менавіта, у такім толькі кантэксце будзе далей ужывацца слова „меншасць".

Нацыянальная меншасць — абстрактны тэрмін, які можа абазначаць штосьці, чаго ў грамадстве найчасцей бывае ледзь адзін працэнт, а таксама можа абазначаць штосьці цалкам не існуючае.

Беларускі (або беларус) — найбольш падманлівае слова для інтэрпрэтацыі (пры ягоным сучасным значэнні ў паўночна-ўсходняй Польшчы). Беларус, у адрозненне ад студэнта, не можа паказаць ніякіх дакументаў, якія сцвярджалі б яго нацыянальнасць, таму і нялёгка пазнаць беларуса на ўмовах сучаснага грамадскага жыцця. „Беларускі" з'яўляецца даволі альтэрнатыўным прыметнікам, у крайніх выпадках можа абазначаць паляка або і ўкраінца. Таму ў гэтым месцы звяртаюся да інтуіцыі і добрага густу чытачоў, а калі ўжо адно і другое падвядзе, тады найлепш параіцца з „Сэрцайкам" або „Астронам".

Другая справа гэта ўсё, што датычыць новага роду публіцыстыкі і літаратурнай творчасці. Калі глянем на дасягненні нашых пісьменнікаў, бачым, што ў большасці літаратурная дзейнасць астаецца сферай пераведзеных на пенсію партызан. Панове, не забывайцеся, што жывем у васьмідзесятыя гады. Сучасная музыка, радыё, тэлевізія, усе праявы поп-культуры аж крычаць, якім чынам займацца любоўю. А кінафільмы аж абліваюцца эратызмам і разбэшчанасцю. Ці ж трэба яшчэ казаць, што ў беларусамоўнай літаратуры Беласточчыны нават сурагат гэтакай тэмы не існуе? Аддаю ў гэтым месцы гонар раней спомненым „Сэрцайку" і „Астрону", якія дагэтуль аказаліся найбольш прагрэсіўнымі адносна інтымнай галіны чалавечага быту. Шкада, што толькі ў снах. Каб падкрэсліць і адначасова падсумаваць мае апошнія разважанні, падаю яшчэ адну аксіёму: літаратурная дзейнасць — род чалавечай дзейнасці, які мае на ўвазе павышэнне духоўнага і матэрыяльнага ўзроўню жыцця грамадства.

Заўвага: вывад са злучэння „і".

Літаратурная дзейнасць студэнта беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы — місіянерская дзейнасць, якая мае на ўвазе ўтрымліванне на аднолькавым узроўні матэрыяльнага быту да чарговай стыпендыі.

Нягледзячы на тое, што я ўжо трошкі сказаў пра студэнтаў і іх дзейнасць, ды і так ужо нешта было чуваць аб іх, беларускае асяроддзе будзе доўгі час яшчэ арыентальным матывам на фоне туземскага фальклору. Набліжэнню гэтых матываў мае служыць студэнцкая старонка „Прысутнасць", а часткова і мой артыкул. Многія чытачы могуць звярнуць увагу, што акрэсленне літаратурнай дзейнасці студэнта не супадае з мэтай „Прысутнасці". Гэта памылка. Усе пабачаць, што гэта два аспекты адной і той самай справы. І апошняя фармальная заўвага. „Аспект" з'яўляецца універсальнай адзінкай меры фізічных магчымасцей адносна выпіўкі спіртных напіткаў: пакуль што вядомая толькі яе эмпірычна прыблізная ацэнка. Дзякую ўсім, хто прачытаў мае ўводзіны да апошняга радка і павесіў гэтую старонку ў прыбіральні. Чытайце чарговыя! Будзьце прысутнымі!

Аляксандр Максымюк

НОВЫ ГОД

Новы Год, Новы Год!
Куды валіць той народ?
Той народ, той народ,
Валіць ён на Новы Год!

Два аркестры і буфет
Ці прывабяць нам камплект?
Не хвалюйцесь, ёсць камплект!
Ёсць аркестры і буфет!

Тут сабраліся свае
Дзеля мэты аднае:
Ля бутэлькі аднае
Згуртаваны ўсе свае!

А ў поўнач — час нуль-нуль —
На сябе ўсе гуль-гуль-гуль,
І з бутэлек — буль-буль-буль —
Вып'юць ўсе у час нуль-нуль.

Ох народ! Ох народ!
Ён вітае Новы Год!
А праз год на Новы Год
Будзе зноў тут свой народ!

Янка Здольнік

УЯЎЛЕННІ БЕЛАРУСАЎ АБ НАРАДЖЭННІ СВЕТУ

Праходзяць дні, гады, стагоддзі. Памяць аб мінулым усё больш згладжваецца. Адыходзяць старэнькія бабулькі, якія нам у дзяцінстве расказвалі цудоўныя казкі, фантастычныя гісторыі, дзе выступалі добрыя і злыя сілы. Было нешта своеасаблівае ў тых пераказах, бо нават сёння ў маёй памяці жывуць гэтыя вобразы. Толькі цяпер я ўявіў сабе, што ўсё гэта з'яўляецца духоўнай спадчынай беларускага народа.

Блізкасць прыроды і рэлігійнасць нашых продкаў уплылі на тое, што яны пачалі ствараць міфы. Няважны тут размер часу, таму што слова — жэст міфу мае моц новай крэацыі рэчаіснасці. Прыглядаючыся сучасным хрысціянскім абрадам, лёгка можна заўважыць многа супольнага з мінулай верай нашых язычаскіх продкаў. Найлепш відаць гэта ў народнай культуры, у глыб якой хрысціянства пранікнуць не здолела, а толькі накінула ёй павярхоўную форму сваёй абраднасці. Незалежна ад біблейнай аповесці пра нараджэнне свету, адзін з народных беларускіх міфаў тлумачыць гэта так:

„На пачатку была вада. Бог сказаў д'яблу апусціцца ў ваду і прынясці жменю зямлі. Д'ябал спусціўся, набраў жменю зямлі, але не ўсю аддаў Богу, частку схаваў у сваёй мордзе. Бог узяў у рукі зямлю, паблагаславіў яе і кінуў на ваду — зямля пачала расшырацца і пакрываць ваду гладкім пластом. Адначасова пачала расці зямля, якую д'ябал трымаў у мордзе. Морда пачала яму раздзірацца. Д'ябал, выючы з болю, круціўся і пляваў зямлёй. Доўга ён качаўся ды ўсё выплёўваў. Таму паверхня зямлі гарыстая, а ў некаторых месцах атрутая слінай д'ябла. З гэтай прычыны, калі пан Бог сеяў пшаніцу, жыта, ячмень, у некаторых месцах вырас пырнік, лебяда ды другое пустазелле. Потым Бог стаў ствараць хатнюю жывёлу: коней, кароў, авечак. Аднак некаторыя з іх наеліся пустазелля і замяніліся ў шкодную звярыну.

Тады Бог выляпіў чалавека і ажывіў яго. Д'ябал гэта бачыў і, калі чалавек заснуў, пасяліў у ім злы дух. З гэтай пары ў чалавеку многа злога".

Падобныя погляды на нараджэнне свету выступаюць таксама і ў суседніх культурах. Асноўны матыў такога міфу — падобны, але дэталі характэрны кожнаму народу.

Ва ўсіх народных пераказах ідзе барацьба дабра са злом. Гэта рэха адвечнага паядынку Бога з д'яблам. У выніку барацьбы д'ябал сядзіць цяпер скуты ланцугамі. Людскія грахі і ліхадзействы пераядаюць ланцугі, як іржа. Аднак перад святам Вялікай ночы, калі ўжо мае пусціць апошняе звяно, ланцуг за справай божай сілы аднаўляецца.

Цяпер на зямлі выступаюць нячыстыя сілы ў постацях: змей, вужоў, гарпій, смокаў. Выступае таксама вельмі цікавая постаць жмія. Хто гэта такі — наступным разам. У будучыні таксама другія цікавыя абрады, у якіх немалую ролю будзе адыгрываць эратычны элемент...

Яўген Вапа

Старонку падрыхтавалі: Яўген Вапа, Аляксандр Максымюк і Юрка Ляшчынскі. Аўтарскія ганарары на музей.

ВІНАВАТЫ МУЖЧЫНЫ

Фёдар Хлябіч у сваім артыкуле „Эгаісты? П'яніцы?“ („Ніва“ 6 кастрычніка) не згаджаецца са мною. Яму здаецца, што п'янства мужчын залежыць ад жанчын. Як трэба адносіцца жанчыне да мужчыны, каб ён не піў? У якасці прыкладу падае ён адносіны паміж ім і яго жонкай. І што гэтым Ф. Хлябіч хоча даказаць? А вось што. Паказвае, якую талерантную і працавітую мае жонку і як сам часам патрапіць загуляць. Бедны, ён часта стаіць ракам каля ложка і не паспее жывёлу накарміць, бо за яго жонка ўсё зробіць. Ды, зрэшты, не вельмі работай і пераймаецца.

Гляньма шырэй на нашы сямейныя, штодзённыя справы. Рэдка знойдзецца такі мужчына, што ва ўсім паможа жонцы. Вельмі часта бывае так, што жанчына, напрацаваўшыся на фабрыцы, стрымгалоў ляціць дадому. Па дарозе забірае з ясляў ці прадшколля дзяцей і купляе ўсё, калі раніцай не паспела. Дома пачынае варыць абед, прыбіраць кватэру, а яшчэ мусіць і памыць сёе-тое. Мужчына або прыйдзе дадому позна, або, калі і прыйдзе, то малая карысць з яго, бо сабою заняты. То на вярсальцы ляжыць і газету чытае, то тэлевізар глядзіць. Вось як казаў аб сваім сыне адзін жыхар Гайнаўкі. „У нас разбору паміж жаночай і мужчынскай работай не было. Мыць, прасаваць, а нават кватэру прыбіраць я заўсёды памагаў жонцы. Мой сын не ўдаўся ў мяне. Калі жонка нешта робіць, ён сабе спакойна на вярсальцы ляжыць. Часта можа п'яны прыйсці і скандаліць, што непарадак у хаце. Урэшце я пагаварыў з ім па-мужчынску. Ад таго часу мой сын змяніўся. Перастаў піць і стаў ва ўсім памагаць жонцы“.

Добра, што бацька змог пераканаць яго, а што каб не?

У горадзе то яшчэ паўбяды з такім мужчынам. Горш на вёсцы. Тут не толькі трэба заняцца дзецьмі, памыць і наварыць, але яшчэ і жывёлу дагледзець. Летам — на лузе сена паварочаць, ды і другая работа ёсць.

Вось, напрыклад, ёсць такі ўжо старэйшы мужчына з Раманава. „Слаўны“ на цэлае ваяводства. Мо і Ф. Хлябіч з ім сустракаўся? Ён жа патрапіць у кожную пару года хадзіць ад вёскі да вёскі, а там ад хаты да хаты і „прадаваць“ асыпку. Жонка, працуе, як вол, на гаспадарцы, а ён у хаце толькі госць. У вёсках, дзе яго не ведаюць, грошы даюць і нярэдка і паўлітроўку паставяць, а яму таго і трэба. Некалькі гадоў назад завітаў у маю вёску і, абыходзячы ўсе хаты, зайшоў і ў нашу. Помню, я са школы прыехала і якраз абедала, і тады ўвайшоў у хату ён. Быў такі п'яны, што ледзь трымаўся на нагах і ледзь языком варочаў. У хаце была толькі я. Убачыўшы п'янага незнаёмага, я хутка запытала, чаго яму трэба. Ён адказаў, што „заўтра або яшчэ і

(Працяг на стар. 7)

На адкрыцці школы ў Дубяжыне. Выступае калектыў са школы № 3 у Бельску „Нашы дзеці“.
Фота Я. Чэрнякевіч.

ЗАМАЛЁЎКІ З ЖЫЦЦЯ

ЛЁС ВУЧНЯ ГМІННАЙ ШКОЛЫ

Наведаў я вучня, які жыве ў 15 кіламетрах ад гміннай школы. Паглядзеў і задумаўся над лёсам і працай такога вучня. Часта чуеш ад настаўнікаў нараканне, што вучні нічога не робяць, не вучацца, гультайнічаюць. А вось што я вам раскажу пра гэтага вучня. У пяць гадзін раніцы мама будзіць сына. Ён неахвотна, пацягваючыся, устае з ложка. Неяк памыўшыся і апрануўшыся, бярэ сумку і бяжыць на зборны пункт. Мама нарыхтавала снеданне, але так рана не хочацца есці. Заглянуў сынок у сумку — канапка з каўбаскай ёсць, ну і добра. Не была б гэта мама.

Зборны пункт знаходзіцца каля будынка даўнейшай вясковай школы. Бяжыць хлопчык, спяшаецца. А думкі розныя. Першая (позірк на школу): паспаў бы яшчэ з дзве гадзінкі, каб тут вучыўся. Другая: які будзе настрой у шафёра, ці дазволіць здрамнуць?

Вось і прыехаў школьны аўтобус. Шафёр сёння востры, драмаць нельга, але сон просіцца, лезе, тут хлопцы далі пад бок, каб не спаў. Так даехаў наш хлопчык у гмінную школу. Каб крыху спазніўся на зборны пункт, дык і застаўся б, бо шафёр трымае дысцыпліну і не пачакае.

У школе пераймае дзяцей кіраўнік святліцы. Нікому не дазваляе выйсці. Абавязкова дзеці сядзяць і стаяць у святліцы. Калі ўжо пані дазволіць, ідуць пад дзверы сваіх школьных будынкаў. І тут новая перашкода. На двары дождж, а непадкупны суровы „возьны“ сядзіць з пахіленай галавой на ганачку і спакойна спаглядае на гадзіннік. Яшчэ дзве мінуты. Мокнуць дзеці пад дзвярыма, бо такі загад „возьнага“. Урэшце скрыпіць ключ, дзверы адкрываюцца. Але на гэтым не канчаецца. Калідорчык адкрылі, але залы закрыты, пакуль не з'явяцца настаўнікі.

І так, пасля трох пакутлівых гадзін наш хлопчык трапляе на ўрок. На перапынку можна пагуляць. Можна яшчэ з'есці сухую булачку з малаком ці кавай. Але хлопчык з радасцю выцягвае маміну канапку.

У 14^{30} дзеці ад'язджаюць дахаты. На месцы яны ў 15^{30}. Хочацца адпачыць. Пагуляць ахвота таксама. Няма часу. Зімою аднак ужо і цямнее. І пярынка марыцца. Не, трэба брацца за ўрокі на заўтра.

У якім-небудзь гуртку зацікаўлення не можа хлопец быць, бо ж аўтобус ад'язджае раней. Вось табе і гмінная школа!

Мама думае, пытае, з чаго ён там у школе карыстаецца. Траціць шмат часу. А такіх жа самых настаўнікаў меў тут, у вёсцы. З іхняй школы выйшла многа магістраў, інжынераў, а цяпер — пасылай дзіця за 15 кіламетраў на цэлы дзень. Калі ж ім вучыцца? Пачынаецца плач.

А настаўнікі наракаюць: дзеці не вучацца. Вось табе і тая лепшая гмінная школа!

Асот

IV ПЛЕНУМ ГП БГКТ

(Працяг са стар. 1)

даны момант праяўляюць сваю дзейнасць больш як 30 аматарскіх калектываў, сярод іх тры тэатральныя, а ўсе астатнія — харавыя. У апошнім часе ў Беластоку паўстаў маладзёжны хор, у Сынкоўцах — мужчынскі хор, а ў Арэшкаве рэактываваўся драмгурток.

Віталі Луба падкрэсліў значэнне конкурсаў: песенных, тэатральных і дэкламатарскіх для дарослых і школьнай моладзі, якія арганізоўвае ГП, а таксама народных беларускіх фэстынаў. Затым гаварыў ён аб цяжкасцях: недахоп кваліфікаваных інструктарскіх кадраў у галіне беларускай вакалістыкі і харэаграфіі, недахоп цікавага беларускага рэпертуару, беларускіх народных убораў для мастацкіх калектываў, транспарту для давожвання іх на канцэрты. А ўсё гэта звязана з недахопам у ГП фінансаў на вядзенне шырокай статутовай дзейнасці.

Важнай дзялянкай у культурным дзеянні з'ўляецца літаратурны рух. Зараз у літаб'яднанні „Белавежа“ (існуе ўжо 26 год) налічваецца 28 літаратараў. З іх 7 чалавек гэта члены або кандыдаты ў члены Саюза польскіх пісьменнікаў.

У гадах 1984-85 апрача Беларускага календара выдадзены два літаратурныя зборнікі. Друкуецца ўжо кніжка Васіля Петручука „Пожня“, 2 кніжкі ў падрыхтоўцы да друку, 5 кніжак чакае рэцэнзіі Міністэрства ўнутраных спраў.

Выдавецкія магчымасці вельмі абмежаваны, ГП БГКТ зусім не мае грошай на ганарары і аўтарскія сустрэчы.

Далей сакратар ГП гаварыў аб тым, што ў 1984 годзе, дзякуючы намаганням дзеячоў БГКТ, а таксама партыйных і грамадскіх дзеячоў Гайнаўкі створаны грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы. Камітэт зарэгістраваны як самастойнае таварыства. Аднак БГКТ аказвае яму шырокую дапамогу ў ажыццяўленні гэтай высакароднай ідэі. Актывісты БГКТ папулярызуюць ідэю пабудовы музея, праводзяць збор грашовых сродкаў і экспанатаў.

У дакладзе шмат месца прысвечана было і навучанню беларускай мовы. У бягучым школьным годзе ў 54 школах 3685 дзяцей вывучае гэты прадмет. Рэактывавана навучанне роднай мовы ў Астраўку, Піліках і Чаромсе. Што датычыць падручнікаў, дык не хапае іх для 3 і 4 класаў. І яшчэ адна справа. У сувязі з тым, што шмат настаўнікаў беларускай мовы пачало адыходзіць на пенсію і колькасць іх з кожным годам будзе павялічвацца, прапануецца ўвесці спомнены прадмет у Настаўніцкую студыю ў Беластоку. Цяпер гэта Настаўніцкая студыя прадшкольнага выхавання. Прапануецца таксама пабудова школьных будынкаў для беларускага ліцэя ў Гайнаўцы і для падставовых школ (апрача Орлі і Нарвы) у Нараўцы, Кляшчэ-

ЖАНОЧАЯ ДОЛЯ

(Працяг са стар. 1)

Не хапае звычайных і аўтаматычных сціральных машын (пралек), няма дзе купіць халадзільніка, мала механічных прылад, якія аблягчаюць нарыхтоўку ежы.

Праўда, ажыццяўляючы ваяводскую праграму па рэалізацыі пастановы Рады Міністраў ПНР у галіне паляпшэння ўмоў жыцця ў вёсках, на Беласточчыне ў апошніх гадах пралажана 140 кіламетраў водаправодаў. Ваду з кранаў атрымала звыш 3000 гаспадарак. Добра і гэта. Але ў Беластоцкім ваяводстве налічваецца каля 1700 сялецкіх вёсак. Колькі з іх мае водаправоды? Лепш не прыгадваць. І не дачакаюцца яны іх да канца гэтага стагоддзя. Астаецца тады традыцыйнае вядзерца, якое, на жаль, само ў хату і з хаты не ходзіць. А праца ў полі да чыстых не прыналежыць. Дзе ж тады памыцца, накупацца вясковай жанчыне, каб і яна змагла захаваць пастаянна сваю прыгажосць, каб падабалася мужчынам? Ці ў традыцыйным цэбрыку, натрэўшы ваду ў гаршчочку?

Ваяводская праграма паляпшэння жыцця ў вёсках прадбачвала, між іншым, што нашы будаўнікі адрамантуюць шэсць прадшколляў. На жаль, паспелі яны адрамантаваць толькі два. Вядома, можна спасылацца на тое, што яшчэ не так даўно, пры маёй памяці, маці брала ў поле калыску з дзіцяткам, падвешвала яе пад грушай, або масціла пасцель на возе, засланяла плахтай ад сонца і мух, а сама ішла падбіраць скошанае збожжа, або капаць выараную бульбу. І мы неяк выраслі здаровымі людзьмі.

Толькі час цяпер не гэтакі. Калі жанчыны ў гарадах заваявалі сабе права на тое, каб іх дзеці маглі карыстацца і яслямі, і дзіцячымі садзікамі, дык чаму гэтага маюць быць пазбаўлены вясковыя людзі? Ці яны горшыя?

Ды справа яшчэ не толькі ў тым, хто горшы, а хто лепшы. Праблема перш за ўсё зводзіцца да таго, што цяпер проста нельга пакінуць вясковае дзіця без апекі дарослай асобы. У найбольш адсталай вясковай гаспадарцы сустрэнем зараз такое накапленне ўсялякай тэхнікі, што неасцярожнаму, цікаваму і неасвядомленаму дзіцяці на кожным кроку пагражае вялікае няшчасце, што, на жаль, пацвярджае жыццё.

А калі ўжо вясковыя дзеці падрастуць і ўвойдуць у школьны ўзрост, тады, перш за ўсё для іх мам, пачынаецца наступны раздзел жыццёвых клопатаў. Гэта перш за ўсё даезд іх дзяцей у школы. Колькі трэба нахвалявацца, колькі перажыць, пакуль малое дзіця вернецца са школы! Ці не папала дзесь пад калёсы аўтамабіля, ці не ўтапілася?

Тут, вядома, можна было б гаварыць яшчэ аб многіх іншых справах, якія ўскладняюць жаночую долю ў нашых вёсках. Возьмем для прыкладу доступ да лекараў. Лекары-гінеколагі часцей уцякаюць з вясковых амбулаторый, чымсьці едуць туды працаваць. Зараз у Бельску, Сямяцічах, у Беластоку (для негарадскога насельніцтва), у Мельніку ды іншых мясцовасцях Беласточчыны ёсць свабодныя месцы для лекараў-гінеколагаў.

Але не адным толькі хлебам і штодзённымі патрэбамі жыве чалавек. Тэлебачанне таксама не адпавядае поўнасцю культурным патрэбам насельніцтва нашых вёсак. І тут роля вясковых жанчын праяўляецца амаль выключна станоўча. Галоўным чынам на іх актыўнасці абапіраецца самадзейны мастацкі рух. У першую чаргу назваў бы я тут вядомых нам жанчын з Гарадка — усіх без выключэння, а таксама жанчын з Райска, Дашоў, Тыневіч, Нараўкі, Курашава, Грабянёў, Міклашэва і з многіх іншых вёсак. Без песень, без іх грамадскай актыўнасці, без курсаў нарыхтоўкі ежы, вышыўкі і іншых нашы вёскі былі б намнога сумнейшымі і бяднейшымі.

Нялёгка, як відаць, жывецца жанчынам у вёсках. І таму яны так ахвотна ўцякаюць у гарады. Асабліва дзяўчаты, якім выходзіць замуж, радзіць ды выхоўваць дзяцей. Дык трэба намагацца, каб жанчынам у вёсцы жылося больш культурна. І гэтага могуць дабіцца толькі і выключна самі жанчыны. То ж спрадвеку вядома, што ўсімі краінамі ўпраўляюць мужчыны, а жанчыны кіруюць мужчынамі. Дык трэба дабіцца шырэйшага ўдзелу жанчын ва ўсіх органах мясцовай, гмінай, ваяводскай і цэнтральнай уладӑ, у розных прэзідыумах і палітычных арганізацыях.

Віктар Рудчык

НАВУЧЫЎ

— Гэта ёсць літара „я“.
— „Ты“.
— Чаму „ты“? Я сказаў табе, што гэта літара „я“.
— Так, літара „ты“.
— Дык не „ты“, а „я“.
— То ж гавару, што „ты“.
— Не я, а літара „я“.
— Зразумела, што не ты, а літара „ты“.
— Хто гэта? (паказвае на яго).
— Гэта я.
— Значыць, разумееш. А гэта ёсць літара „я“.
— Разумею.
— Што ты разумееш?
— Што гэта я (паказвае на сябе).
— Добра, малайчына. А гэта літара „я“. Ясна?
— Ясна... гэта літара „ты“.
— Не „ты“, а „я“!
— Не „я“, а „ты“.
— Не я, а літара „я“!
— Не ты, а літара „ты“.
— Няма такой літары „ты“ — зразумей урэшце, дурню, што ёсць толькі літара „я“! Паўтары „я“, „я“, „я“...
— Ты, ты, ты...
— Ну, добра, хопіць ужо. Чытай, што тут напісана!
— Тынку далі тыблык.
— Янку! Янку далі, і не тыблык, а яблык тыму, цьфу, яму далі.
— Янку? Яблык? Дык гэта ж літара „я“!
— Так, правільна ўрэшце. Гэта ёсць літара ...а, літара — „ты“!

В. Хрысціні̇н

„ЗАЛАТЫ ЧАПЕЦ“

Па ініцыятыве гмінага праўлення ЗСМП і ЗОЗу ў Бельску ў бальнічнай святліцы адбыўся турнір „Залаты санітарны чапец“. Прыступіла 19 маладых санітарак. Трэба было адказаць на 30 тэстаў. Да фіналу дайшлі тры асобы: Мар'я Шаранос, Ірэна Вашчук, Валянціна Бандарук. „Залаты чапец“ здабыла Мар'я Шаранос.

А. Гаўрылюк

лях і Дубічах Царкоўных, а таксама разбудова школ у Белавежы і Чаромсе.

У дакладзе была дадзена станоўчая ацэнка „Ніве“, была звернута таксама ўвага на неабходнасць павелічэння колькасці яе падпісчыкаў.

Далей Віталі Луба гаварыў аб рэалізацыі супольных установак Ваяводскага камітэта ПАРП у Беластоку і Прэзідыума ГП ад 19 лістапада 1982 года; падкрэсліў ён тое, што ўжо зроблена: павялічаны час радыёперадач на беларускай мове, арганізоўваюцца штогод месячныя курсы ў Мінску для настаўнікаў беларускай мовы, створаны дзеячам БГКТ магчымасці кантактаў з культурнымі ўстановамі Гродзенскай вобласці, разбудавана пачатковая школа № 3 у Бельску Падляшскім, падтрымана ідэя пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху, атрымоўваецца фінансавая дапамога на пакупку касцюмаў для мастацкіх калектываў.

У мінулым годзе (6.02.85) сакратарыят ВК ПАРП разглядаў інфармацыю аб дзейнасці БГКТ; сёння ён надалей аказвае таварыству падтрымку пры выкананні ўсіх пунктаў адзначаных вышэй супольных установак.

Трэба сказаць і аб тым, што ў дакладзе закрануты былі справы выбараў у Сейм і звязаныя з гэтым намаганні ГП БГКТ і яго Прэзідыума наконт прадстаўніцтва ў Сейме нашай арганізацыі. Выбарчыя агульнапольскі і ваяводскі канвенты аднак не скарысталі з прапанаваных БГКТ кандыдатаў у паслы. Рэакцыю ГП БГКТ на гэта абшырна прадставіў старшыня ГП др Аляксандр Баршчэўскі, які вёў пленарнае пасяджэнне.

Пасля прачытання Віталіем Лубам праекта праграмы святкавання XXX гадавіны БГКТ Аляксандр Баршчэўскі запачаткаваў дыскусію адказамі на некаторыя пытанні ўдзельнікаў пленума.

Дыскусія, у якой узяло слова 14 асоб, была вельмі гарачая, а нават вострая, неаднойчы яна адбягала ад тэмаў пленума. Але гэта зусім не значыць, што ў выступленнях дыскутантаў не было цікавых і канструктыўных выказванняў. Менавіта на іх канцэнтрую я ніжэй увагу нашых чытачоў.

Аляксандр Іванюк станоўча ацаніў даклад і праграму святкавання XXX гадавіны БГКТ, прапануючы паказаць у юбілейных матэрыялах усё тое, што мы да гэтага часу зрабілі і чаго не зрабілі таксама, ды па якіх прычынах.

— Неабходна прылажыць максімум намаганняў, — даказваў ён, — каб рэалізаваць усе пункты праграмы ўключна з навукова-папулярнай сесіяй з нагоды юбілею нашай арганізацыі; трэба зрабіць усё, каб гэтыя матэрыялы сесіі былі апублікаваны.

Выступленне Янкі Зенюка датычыла эканамічнага недаразвіцця ўсходняй часткі Беласточчыны, матэрыяльнай базы беларускага школьніцтва, падрыхтоўкі настаўнікаў роднай мовы ў Настаўніцкай студыі ў Беластоку, адсутнасці навучання элементаў гісторыі беларускага народа і ў тым ліку гісторыі беларусаў Беласточчыны. Гаварыў ён таксама аб неабходнасці стварэння добрага клімату сужыцця паміж палякамі і беларусамі. А гэта, на яго думку, дасягаецца шырокай інфармацыяй аб беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы ў сродках масавай інфармацыі і ў іншых публікацыях, між іншым, і такіх, як турыстычныя даведнікі, у якіх да гэтага часу амаль нічога нельга знайсці на гэтую тэму. Аб усіх такога роду справах, інфармаваў Янка Зенюк, злажыў ён як радны Ваяводскай рады нарадовай інтэрпеляцыю, на якую ёсць ужо прыхільны да беларускіх спраў адказ беластоцкага ваяводы.

Анна Іванюк расказала прысутным аб тым, як працуе іх гурток у Гданьску.

— У апошніх гадах самай актыўнай групай з'яўляецца ў нас моладзь, — сцвярджала яна. — Моладзь гэта нарадзілася ў Гданьску, у польскім асяроддзі. Не было дзе вучыцца роднай мове і таму яе можна вывучаць у нашым клубе. Наша моладзь хоча наведваць і наведвае калектыўна родныя мясціны сваіх бацькоў на Беласточчыне. У нас ёсць таксама харавы калектыў

(Працяг на стар 6)

(Працяг са стар. 5)

IV ПЛЕНУМ ГП БГКТ

і яго мастацкі кіраўнік, — працягвала Анна Іванюк. — Нашы харысты хацелі б мець народныя касцюмы, хацелі б з выступленнямі прыязджаць на Беласточчыну, а мы ўсе, БГКТоўцы, хацелі б таксама, каб інструктар спеву атрымоўваў хаця б сімвалічную заплату. Існуем мы ўжо ў БГКТ 18 год, але ў нашым клубе не так, як у іншых, у нас бедна, нават радыёпрыёмніка няма, і таму просім Прэзідыум ГП БГКТ зацікавіцца нашымі праблемамі і дапамагчы нам.

Прадстаўнік Гданьскага гуртка закранула таксама справы, важныя для ўсяго таварыства, прапанавала яна рэактываваць „Лявоніху“ і „Бэтэску“, вярнуць з Цеханоўца экспанаты з нашага былога этнаграфічнага музея ў Белавежы.

Утварэнне штатнага эстраднага калектыву накшталт „Лявоніхі“ пастуляваў таксама Янка Крупа.

— Трэба нам менш наракаць, а больш рабіць, — даказваў ён, — трэба вярнуцца да некаторых старых формаў працы, якія здалі ў мінулым экзамен. Штатная эстрадная група нам неабходная ў папулярызацыі беларускага слова, песні і музыкі.

— Добрай формай папулярызацыі беларускіх песень з'яўляюцца магнітафонныя запісы. І трэба запісваць усе фінальныя выступленні з конкурсаў беларускай песні, — дамагалася Галена Тапалянская.

Сакрат Яновіч закрануў справу аховы культурнай спадчыны адыходзячы ад нас назаўсёды людзей. Прывёў ён у прыклад памёршага нядаўна Юрку Геніюша, які мае значныя літаратурныя дасягненні.

Мікалай Бушко прапанаваў больш увагі прысвячаць справам моладзі, а Хведар Галёнка абгрунтоўваў неабходнасць раз у год на пленумах абмяркоўваць нацыянальную свядомасць нашых беларусаў.

У дыскусіі выступілі таксама Мікалай Нікалаюк, Віктар Швед, Ніна Цыванюк і Міхась Дулько.

Намеснік старшыні ГП Кастусь Майсеня пазнаёміў удзельнікаў пленума з тэматыкай пасяджэнняў Прэзідыума ГП ад папярэдняга III пленума.

Членам ГП была таксама прадстаўлена тэматыка пасяджэнняў Прэзідыума і ГП БГКТ на 1986 год.

Пленум закончыўся прыняццём праграмы святкавання XXX гадавіны БГКТ і „Нівы“, а таксама прыняццём пастаноў пленума, якія былі прачытаны старшынёй камісіі прапаноў Аляксандрам Іванюком.

Міхась Хмялеўскі

Вёска Нурэц у Боцькаўскай гміне. Фота Юркі Трачука.

НАВАГОДНІЯ ПАДАРУНКІ

Ваяводская рада нарадовая ў Беластоку на сваім апошнім у 1985 годзе пленарным пасяджэнні, якое адбылося 19 снежня прыняло пастанову ў справе размеркавання астаўшайся надвышкі з ваяводскага бюджэту за 1984 год. З агульнай сумы ў амаль 100 мільёнаў злотых (дакладна, 95 мільёнаў 496 тысяч зл.) атрымалі:

— горад Бельск Падляшскі — на капітальны рамонт камунальнага абсталявання — 1 мільён 100 тысяч зл.;

— горад і гміна ў Чорнай Беластоцкай, таксама на капітальны рамонт абсталявання камунальнай гаспадаркі і на папаўненне цякучых выдаткаў у гэтай галіне — 2 мільёны 200 тысяч зл.;

— горад і гміна Драгічын — на капітальны рамонт будынкаў асветы і выхавання — паўтара мільёна злотых;

— горад і гміна Сямяцічы — на капітальны рамонт абсталявання камунальнай гаспадаркі, — паўтара мільёна зл.;

— горад і гміна ў Саколцы — на абсталяванне новага прадшколля — 2 мільёны зл.;

— гміна ў Белавежы — на капітальны рамонт прадшколля — 1 мільён злотых;

— гміна ў Боцьках — на рамонт камунальнага абсталявання — 800 тысяч зл.;

— гміна Чаромха — на капітальны рамонт камунальнага абсталявання — паўтара мільёна злотых;

— гміна Дубічы Царкоўныя — на аплату за тэлефанізацыю салэцкіх вёсак — 1 мільён зл.;

— гміна Гарадок — на патрэбы камунальнай гаспадаркі — 700 тысяч зл.;

— гміна Гайнаўка — таксама на патрэбы камунальнай гаспадаркі — 1 мільён 400 тысяч зл.;

— гміна Юхновец — як і ў Гайнаўцы, на камунальную гаспадарку — 700 тысяч зл.

На патрэбы камунальнай гаспадаркі грошы яшчэ атрымалі гміны: Нурэц-станцыя і Мельнік — па 900 тысяч зл., а Нараўка — 500 тысяч зл. З тым, што Нараўчанскай гміне дакінулі яшчэ 500 тысяч зл. на аплату надзённых патрэб у галіне асветы і выхавання і 300 тысяч зл. на дафінансаванне адміністрацыі. Паўтара мільёна на капітальны рамонт школьных будынкаў атрымала гміна ў Орлі.

Усе гэтыя і іншыя, тут не пералічаныя, сумы з ваяводскай бюджэтнай надвышкі можна лічыць навагоднімі падарункамі для паасобных гмін. Цікава, што сярод абдзеленых падарункамі няма гмін: Заблудаў (які ж і горадам лічыцца!), Міхалова, Дуброва Беластоцкая, Чыжы, Мілейчыцы і Нараў. Ці яны не мелі незвычайна пільных патрэб, ці патрапілі так самі гаспадарыць, што на ўсё ім хапіла? **(вр)**

СТАВІШЧУКІ

Голас Дзмітрыя Макарава быў рашучы, і Грышка Каравай зразумеў, што ў яго зону дзейнасці, у Мутнінскі лес, трапіў сапраўды нейкі важны начальнік і прадстаўнік нейкага высокага камандавання партызанскім рухам, з якім яго атрад дагэтуль не меў ніякай сувязі. І не ведаў, ці баяцца гэтай сустрэчы, ці радавацца ёй. На ўсялякі выпадак рашыў крыху напалохаць гэтых няпрошаных гасцей, хай, маўляў, ведаюць, хто тут гаспадар і каму прыналежыць першае месца.

— Ну, ты! — злосным шэптам прыкрыкнуў Макараў. — Пагасі жа ж свой ліхтарык!

Грышка Каравай паслухмяна выканаў загад. І раптам перад вачыма запала чорная заслона. Дзмітры Макараў нічога не бачыў, толькі пачуў Караваеў голас:

— Гэй там, хлопцы! Глядзіце, каб нашы госці не пагубіліся ў лесе. У штыкі іх бярыце! І марш у след за мною! Ды памятайце, каб ступаць адным следам, каб сцежкі ў зямлянку не пратаптаць!

Зямлянка размяшчалася за вёскай Мутнай, бліжэй да Буга, у гушчары, які мясцовыя людзі яшчэ і сёння называюць „Другой кулісай“, або „Другой дзялянкай“.

Вочы памалу звыкліся з начной цемрай, і Дзмітры Макараў пачаў смялей ставіць ногі. Пад ботамі хлюпала раскіслае балота, перамешанае з раннім, асеннім, яшчэ няўстойлівым снегам. Хацелася яму закурыць, але Дзмітры Макараў рашыў, аднак, што лепш не трывожыць свайго праваднікa. Чорт ведае чаго ад яго можна спадзявацца! Што гэта за чалавек? Які з яго камандзір? У які атрад я папаў? — разважаў даўнейшы чэкіст, не надта дбаючы пра тое, каб сваімі салдацкімі ботамі пападаць у Караваевы сляды.

І мне таксама хацелася як мага больш даведацца пра гэтага чалавека, пра Грышку Каравая. Ужо даўней, калі яшчэ я займаўся лёсам надбужных дотаў ды іх абаронцаў, даводзілася мне чуць пра нейкага Каравая, які партызаніў у гэтых старонках. Ведаў я, што выводзіцца ён недзе з-пад Чаромхі. Аб гэтым гаварыў мне таксама і Дзмітры Матвеевіч Макараў, калі расказваў аб разгроме станцыі Чаромха.

А на гэтай станцыі ад першых пасляваенных гадоў жыве добры мой сябар, аднавясковец і далёкі сваяк Іван Грыцюк з жонкай Валянцінай. Абое яны выводзіліся з Вулькі Нурэцкай і ў час акупацыі, аб чым усе ведаюць, Іван трымаў цесную сувязь з партызанамі. Аб гэтым я ўжо крыху пісаў даўней, калі расказваў аб пакутніцкім лёсе маёй роднай вёскі. Тады, аднак, Іван Грыцюк чамусьці мне нічога не гаварыў пра гэтага Каравая. Рашыў я наведаць яго паў-

ХРОНІКА

14 XII 1985 г. у Варшаве адбылося пасяджэнне Грамадскай камісіі па ахове помнікаў царкоўнага мастацтва пры Галоўным праўленні Таварыства аховы помнікаў. Ад імя БГКТ прысутнічаў старшыня гістарычнай секцыі ГП мгр Антон Міранові́ч, які ў сваім выступленні гаварыў аб стане помнікаў царкоўнай архітэктуры на Беласточчыне.

23 XII 1985 г. кіраўніцтва Ваяводскай рады Патрыятычнага руху нацыянальнага адраджэння (ПРОН) у Беластоку разглядала праблематыку дзейнасці БГКТ. Вырашана, што ў 1986 годзе на гэтую тэму адбудзецца супольнае пасяджэнне Прэзідыума Ваяводскай рады ПРОН і Прэзідыума Галоўнага праўлення БГКТ.

В. Луба

САКРАТ У БЕЛАВЕЖЫ

Белавежскі гуртoк БГКТ запрасіў нашага пісьменніка Сакрата Яновіча на сустрэчу, якая адбылася ў палове снежня 1985 г. у кавярні „Зуброўка". Прыйшло каля 30 чалавек. Крыху замала, як на вялікую Белавежу, у якой каля 75 працэнтаў жыхароў гэта беларусы. Але трэба адразу сказаць, што тыя, якія прыйшлі, часу не патрацілі.

С. Яновіч сустрэчу падзяліў на дзве часткі. У першай чытаў свае творы, у другой адказваў на пытанні слухачоў. А пытанні былі розныя. Датычылі не толькі творчасці і жыцця пісьменніка, але таксама беларускіх спраў у вялікім дыяпазоне. Аўтар „Загонаў" многа чаго растлумачыў белавежцам. Я ўпэўнены, што большасць з прысутных на сустрэчы ад гэтага вечара стала інакш глядзець на праблемы беларускасці і беларусаў у Польшчы. Інакш, гэта значыць — правільна! С. Яновіч абяцаў прыехаць у Белавежу яшчэ раз — дзесьці ў чэрвені 1986 г.

Сустрэчу з пісьменнікам зрабілі больш атракцыйнай Тэрэса Валкавыцкая і Святлана Багданская, якія ўсіх слухачоў пачаставалі салодкім піражным свайго вырабу. Дык было не толькі цікава і прыемна, але і соладка!

П. Байко

У СТУДЗІВОДАХ

Студзіводы — раней вёска, а цяпер гэта адзін з раёнаў Бельска. Тут 21 снежня мінулага года прайшла аўтарская сустрэча з Надзеяй Артымовіч. У клуб прыйшло каля дваццаці асоб. Вядучы сустрэчу Ян Мордань пазнаёміў прысутных з творчасцю „белавежцаў". Паэтэса расказала пра сябе і прадставіла сваю творчасць. Прысутныя з вялікім зацікаўленнем слухалі вершы Надзеі Артымовіч. Заўважалася, што слухачы знаёмы з творчасцю нашых аўтараў. Тут многія чытаюць „Ніву", Беларускія календары і кніжныя выданні „белавежцаў". На заканчэнне слухачы дзяліліся сваімі меркаваннямі. Студэнцкая моладзь і вучні сярэдніх школ, а таксама старэйшыя жыхары Студзіводаў заўважалі, што распаўсюджванне беларускай літаратуры і культуры сярод нашага грамадства проста неабходна.

Сустрэчу арганізаваў малады энергічны хлопец Дарэк Фіёнік, які вучыцца ў тэхнікуме сельскагаспадарчай рахунковасці ў Бельску. Варта адзначыць, што ён сам уключаецца ў культурную дзейнасць, мае музычныя здольнасці (грае на розных музычных інструментах), цікавіцца беларускай творчасцю і прапагандуе яе ў сваім асяроддзі. Стараецца арганізаваць у Студзіводах гуртoк БГКТ. Здаецца, што тут ёсць спрыяльныя ўмовы для гэтага. Варта даццаніць такую ініцыятыўнасць!.

Я. М.

БАЦЬКІ — ДЗЕЦЯМ

Добра працуе пасялковы камітэт № 6 у Гайнаўцы, якому старшынствуе настаўнік Пётр Гінпіт. У апошні час на пасёлку „Цэнтр" пакланацыліся пра вялікую горку, з якой дзеці з'язджаюць на лыжах, санках і каньках. Заслуга гэта перш за ўсё Здзіслава Цесляка, Лявона Граматовіча і Тадэвуша Ляўчука.

Горка знаходзіцца побач са спартыўнай пляцоўкай, якую паліваюць вадой, каб было больш лёду для катання на каньках. **(яц)**

(Працяг са стар. 4)

сёння з калхозу прывязуць осыпку, толькі трэба даць напярод грошы". Я яму ў адказ, што грошай у нас няма. Тады ён кажа, што можна за водку. Калі пачую, што водкі таксама няма, то пачаў вохкаць. Пасля запытаў, дзе адбываецца вяселле (якраз было тады вяселле на хутары) і, калі даведаўся, як туды трапіць, паплёўся.

У чым тут вінавата яго жонка, што ён рабіць не хоча, а хоча дзіць па вёсках і людзей ашукваць?

Ф. Хлябіч мае прэтэнзію да жанчын, якія прыбягаюць, калі мужчына п'е з сябрамі, і крычаць: „Ты, п'яніца!" У гэтым выпадку ўсё-такі трэба мець прэтэнзію да мужчыны, а не да жанчыны. Жанчыне крыўдна, калі ёсць у хаце пільная работа, а ён сабе спакойна сядае, п'е і яшчэ нічога не скажы, бо на другі дзень на пахмелку пойдзе. Вось як аб такім факце выказвалася адна жыхарка Семяноўкі: „Вазьмі будзь добрай. Я цэлы дзень на нагах. Цэлы дзень прысесці не мела часу, а ён сядзіць сабе з сябрамі і гарэлку смокча. Сама збожжа паперанасіла ў другое месца, каб было дзе дробную бульбу сыпаць. То ж праз два дні капаць будзем, а яго гэта не датычыць".

Або яшчэ адзін прыклад. Жыве ўжо старэйшая адна пара. Ён працуе таровым, а яна прыбіральшчыцай. Ён вельмі часта п'е. Усю зарплату прапівае, а есці і спаць прыходзіць дадому. Яго вопратку таксама жонка мусіць абмыць і зацыраваць. І што самае крыўднае, за ўсю гэту работу не пачуе нават „дзякуй". Ды яшчэ штодзённа патрапіць ёй сказаць, што ён вялікі пан таровы, а яна гаўно, бо прыбіральшчыца. Жонка заўсёды яму паўтарае: „То чаму цябе ніякая пані не хоча? Ідзі ты ад мяне і не муч мяне больш!"

Кепска, калі муж алкаголік і гультай, але яшчэ горш, калі за другімі жанчынамі аглядаецца. Вось адзін чалавек гадоў за сорак працуе ў нас на чыгунцы фізічным працаўніком. Жыве недзе каля Бандароў. Адзін раз (было гэта тры гады назад) я ехала раніцай цягніком у школу. У гэтым самым вагоне ехалі мужчыны, працаўнікі чыгункі і вельмі з яго смяяліся. Аказалася, што ён у папярэдні дзень прапіў дзве тысячы злотых, каб мець палавыя зносіны з дзяўчынай лёгкіх абычаяў. Але яго не дапусцілі, бо былі лепшыя за яго, і тады ён раззлаваўся, плюнуў і паехаў веласіпедам дамоў. Мінула некалькі дзён — і мне зноў давялося ехаць з гэтым жа чалавекам і яго сябрамі. Амаль цэлую дарогу размова ішла аб жанчынах. Гэты чалавек пачаў хваліцца, як аднойчы набіў жонку. Набіў за тое, што пачала на яго сварыцца, што ён некалькі дзён п'е, і вось гэта яму не спадабалася. Яшчэ сёння помню яго словы: жанчыне і змалку не трэба папускаць.

Пан Хлябіч піша, што каб было двое гультаёў або п'яніцаў, то нічога з сямейнага жыцця не выйшла б. Калісь так было, што людзі баяліся разводу, як агню, а цяпер не так. Калі разумная жанчына, то не будзе з п'яніцам жыць і мучыць сябе і дзяцей. Пажыве год, два, а найбольш тры, чакаючы, што зменіцца, і кіне. Тады хоць будзе жыць спакойна, а дзеці будуць мець спакойны дом. Цяпер бяруць развод нават старэйшыя людзі. Вось, напрыклад, адны жыхары Лукі (цяпер там не жывуць) разышліся на старыя гады. Яна ўсё жыццё працавала на гаспадарцы і даглядала дзяцей, а ён працаваў на чыгунцы і часта выпіваў, а то і з жанчынамі забаўляўся. Часта даваў ім каштоўныя падарункі, а раз нават даў адной палавіну цяляці. Урэшце жонцы гэта збрыдла і кінула яна „элеганціка".

Шкадуе пан Хлябіч мужчын, якія гінуць у шахтах і на моры, а чаму нічога не піша аб жанчынах, якія паміраюць, родзячы дзяцей, і, здараецца, што ад цяжкіх пабояў мужа?

Толькі ў адным я згодна з Фёдарам Хлябічам. Здараюцца жанчыны п'яніцы і эгаісткі, але іх мала. Я лічу так: колькі ёсць мужчын, якія ва ўсім памагаюць жонцы, столькі ёсць жанчын эгаістак і п'яніц.

Аўрора

торна.

— Іван, — гавару, — ці ты што-колечы чуў пра Каравая?

— Пра якога Каравая? Пра таго, што тут быў у партызанах?

Я пацвердзіў яго здагадку кіўком галавы.

— Пра яго я не толькі чуў, але і асабіста добра ведаў, — упэўнена адказаў Іван.

— І я яго, гэтага Каравая, таксама памятаю! — дакінула жонка і, не чакаючы майго заахвочвання, прадаўжала: — Адзін раз, памятаю, яшчэ была я дзеўкай, сабраліся ў нас у хаце дзяўчаты на папрадухі, значыць, кудзелю прасці. А дзе дзяўчаты, відома, там зараз і кавалеры. Ты ж сам ведаеш, як было, хаця ты яшчэ і смаркачом быў у час акупацыі. Сядзімо мы за калаўроткамі, ніткі круцім, хлопцы розныя фокусы чаўпуць, мы песні заводзім і час так бестурботна ляціць... А тут раптам у хату з ломатам і трэскам увальваюцца нейкія ўзброеныя людзі. Вінтоўкі ў руках, істужкі з патронамі скрыжаваныя на грудзях, гранаты падчэплены да дзягаў, барадатыя яны і няголеныя, проста як чэрці з пекла родам. Трох іх, здаецца, было, яна пытальна пагледзела на мужа. — Ты ж быў тады на гэтых вячорках! Не памятаеш?

Іван Грыцюк неяк абыякава паціснуў плячыма.

— Не адзін раз яны заходзілі ў Вульку Нурэцкую, — адказаў ён жонцы. — І за кожным разам мелі справу або да мяне, або да Стасіка. То інфармацыя пра немцаў ім патрэбная была, то ежы хацелі...

— Пра якога Стасіка гаворыш? — на гэты раз я перапыніў Івана.

— То ж ты і сам ведаеш, што ў Вульцы Нурэцкай быў толькі адзін Стасік. Гэта Стасік Самасюк, — адказаў мне Іван. — Яны перш за ўсё да яго прыходзілі. Гэта ставішчукі. Было іх трох: Грышка Каравай, Колька Рошчанка і Сярожка Раманчук, якому, на жаль, давялося пакласці галаву, а тыя двое асталіся ў жывых.

— То ж яны, — зноў умяшалася Валя, — цяпер, здаецца, у Брэсце. Гэты Колька Рошчанка дык напэўна пасля вайны пасяліўся ў Брэсце. Быў ён у нейкім сваяцтве з нашай пакойнай мамай, царства ёй нябеснае! — яна набожна перахрысцілася. — То яго я даволі добра ведала, бо і раней, яшчэ пры панскай Польшчы і пры Саветах, ён бываў у нас у гасцях і з разам з маімі бацькамі наведвала яго сям'ю з нагоды вясковых фэстаў...

— Тут іх, гэтых ставішчукоў, — працягваў Іван Грыцюк, калі жонка замоўкла, — усе добра ведалі. То ж мы разам на гульні хадзілі. Асабліва Стасік з імі дружыў...

— Вядома, гэтакі непаседа, гуляка і танцор! — дакінуў я, прыгануўшы гэтага, шмат старэйшага за мяне, белабрысага хлопца-сірату з вельмі беднай сям'і, без удзелу якога не адбыліся аніякія вясковыя гульні не толькі ў нашай Вульцы Нурэцкай, але і па ўсім наваколлі. Дзе толькі наладжвалі гадавы фэст, скажам, на Прачыстую ў Рагачах, ці на Кузьмы і Дзямяна ў Чаромсе-вёсцы, ці на Пакрову ў Зубачах або на Варвару ў Мілейчыцах, усюды знаёмыя, сябры і сваякі абавязкова запрашалі Стасіка Самасюка. Як вострая бойка танцаваў ён польку або абэрак! Дзяўчаты з піскам лёталі ў паветры, а вецер паддуваў ім спадніцы вышэй каленяў. А дзяўчаты тады зрэдку толькі насілі штосьці пад спадніцай. Іншыя танцоры проста ўступалі яму з круга і толькі старэйшыя мужыкі пакрыквалі:

— Ой, Стась, ой, Стась, асцярожна, бо воўка з-пад спадніцы вытрасеш!

А ён, калі расходзіўся, дык і рускага з прысядамі і падскокамі, ды прыпеўкамі адчаканьваў, выбраўшы сабе ў пару найспрытнейшую дзяўчыну.

Так было і ў час акупацыі. Людзі лічылі яго бестурботным

(Працяг на стар. 8)

У многіх вёсках у падрыхтаваны каравай утыкалі аблепленую цестам падвойную або патройную галінку. Падвойная галінка сімвалізавала маладую і маладога, патройная — мужа, жонку і іх будучае дзіця.

У вёсцы Вітава ў мінулым існаваў звычай, што старэйшая каравайніца, калі была хроснай маці маладой, дык уфармаваны каравай прыціскала локцем і ў выціснутую ямку ўкладала залатую манету, якая была яе падарункам маладой. Зразумела, што звычай гэты культываваўся асабліва ў царскія часы, калі залатая пяцірублёўка мела тую самую вартасць, што і папяровы рублёвы банкнот. У гэтай вёсцы, як і ў многіх іншых мясцовасцях, выпякаліся разам з караваем два галубы, якія ў часе шлюбнай бяседы ўручаліся маладым, як сімвал кахання і згоды. Разам з караваем выпякалася вялікая колькасць гусачак, буслікаў, свечачак, абаранчыкаў, якімі пасля абдзялялі вясельных гасцей, абкідалі запарожнікаў або напатканых людзей. Усе гэтыя вырабы незалежна ад формы называліся „гускамі".

Істотнай справай было адпаведнае напаленне печы. Уласцівая тэмпература была адным з істотных гарантаў удачлівага караваю. Усе каравайніцы, ходзячы па кухні, пазбягалі адварочвання ад агню ў печы плячыма. Вынікала гэта з перакананія, што, адвярнуўшыся ад зеваў у печы задам, абразілі б агонь і ён, кіруючыся помстай, не нагрэў бы печ да адпаведнай тэмпературы, у выніку чаго каравай не дапёкся б.

Каравай укладала ў печ некалькі каравайніц (або і ўсе дванаццаць), стараючыся ўхвацiцца хаця б сімвалічна за доўгую рукаятку драўлянай лапаты. Пад каравай падсцілалі лісцё з хрэну. У некаторых наднарвянскіх вёсках замест хрэну ўжывалі пахучы аер.

У вёсцы Мора працэдуру ўкладання караваю ў печы выконваў маршалак, які спецыяльна для гэтай мэты прыходзіў у вясельную хату.

Закрыўшы печ заслонкай, з хаты выганялі ўсіх дзяцей. Было гэта выклікана бояззю, каб іх бегатня, крыкі або плач не пашкодзілі караваю, які мог бы „сесці".

Усунуўшы каравай у печ, жанчыны вельмі дакладна мылі стол, дзежку і лапату, стараючыся сабраць усю ваду, якая ў народнай свядомасці валодала магічнымі ўласцівасцямі. Частку гэтай вады вылівалі пад фруктовыя дрэвы, каб добра радзілі, а частку выносілі на вуліцу і вылівалі з размаху у два супрацьстаўныя бакі, каб „хутка з вёскі выходзілі дзяўчаты замуж".

Пасля гэтых дзеянняў каравайніцы сядалі за стол, выпівалі і елі. Аднак, частаваліся вельмі памяркоўна. Усім удзяляўся непакой, які быў вынікам боязі, ці каравай удасца. Лічыліся і з тым, што ўсялякі гармідар пашкодзіць караваю.

Калі спявалі песні, дык толькі прыцішаным голасам. Цікава, што песні гэтыя мелі як бы характар малітвенных просьбаў, каб каравай удаўся. Некаторыя з тэкстаў набліжаюцца да формул магічных замоваў, у якіх пераплятаюцца хрысціянскія і язычаскія элементы.

Характэрнай для такога стылю з'яўляецца песня з вёскі Тымянка:

Свыты, місоцію, з раю,
Свыты, місоцію, з раю
Нашому короваю.
Аны вышэнь,
Аны чэрэшэнь,
Аны чырвонай рожы —
Будэ коровай Божы.

Чым больш набліжаўся час вымання караваю з печы, тым вышэй узнімалася хваля трывожнага настрою і няўпэўненасці. Каравайніцы не заўсёды маглі ўседзець. Уставалі і групаваліся вакол печы, прыкладалі да яе далоні, ацэньвалі яе тэмпературу, прагназавалі і прадказвалі.

А. Баршчэўскі

3

Агонь распальваць — цябе кахаюць, а ты не ведаеш пра гэта; гасіць — зрачэшся сваіх намераў; гарыць яскрава — цябе абкрадуць; з густым дымам — непаразуменні, злодзей; упасці ў агонь — вялікая страта; уцякаць ад яго — вызваленне.

Агрэст рваць — шчасце ў каханні; кампот з агрэсту — хвароба.

Агуркі — удача ў інтарэсах.

Адаптаваць, усынаўляць кагосьці — клопаты, турботы; цябе — здабыць у кагосьці прыхільнасць.

Адарваць нешта сілай — намаганні, цяжкая праца.

Адапхнуць — цябе перавядуць у іншае месца.

Адвакат — бачыць яго — перад табой судовая справа; сустрэцца з ім — непрыемная, благая навіна.

Адводзіць — цябе чакаюць прыемнасці; цябе адводзяць — дачыненне з міліцыяй.

Адвязваць нешта — павольная, але няспынная страта маёмасці.

Адгрызаць нешта ядомае — страта; неядомае — дарэмныя старанні.

Аддаваць нешта — не дазволь выкарыстаць сябе; аддацца камусьці — споўняцца твае планы.

Адзенне чыстае — паважанне; забруджанае — пагарда; купляць — шчасце.

Адзінокі стары дзік — лавіць яго — радасць і задавальненне; бачыць — абміне цябе небяспека; застрэліць — небяспечная прыгода.

Адзінота — цябе пакінуць іншыя.

Ад'ехаць кавалак і вярнуцца — спазненне ў падарожжы, важныя звесткі, якія патрабуюць тваё прысутнасці.

(Працяг са стар. 2)

НА МЯЖЫ

мною, уся сутнасць гэтага ёсць чыстай праўдай. Хтосьці можа сказаць, што я ўсіх укінуў у адзін мяшок. Выясняю, што ніколі ўсіх у адзін мяшок не ўкідваю, бо ведаю, што столькі ёсць характараў на свеце, колькі людзей, і кожны павінен адказваць толькі за свае грахі. Ужо не адзін раз прыводзіў я прозвішчы беларусаў, якія жывуць у Варшаве, жывуць годна і ніколі не зрабілі такога кроку, які б ганьбіў іх беларускасць.

З другога боку, хачу сказаць, што глыбока спачуваю тым беларусам-рэнегатам, якім здаецца, што яны палепшаць сваю сітуацыю, пазіцыю і прэсціж у польскім асяроддзі тады, калі выракуцца сваёй нацыянальнасці і прымажуцца да нацыянальнасці чужой. Горкія бедныкі, яны не разумеюць, што гэтая „прымазка" рэжа вочы кожнага разумнага і высакароднага паляка не ў меншай ступені, чым разумнага і высакароднага беларуса.

Алесь Барскі

(Працяг са стар. 7)

СТАВІШЧУКІ

гулякам і толькі бліжэйшыя сябры, вось такія, як Іван Грыцюк, ведалі і разумелі, што яго гулячае жыццё гэта толькі заслона для небяспечнага, але сур'ёзнага і паслядоўнага змагання з лютым ворагам. Пасля вайны, забраўшы сваю маці, Стась Самасюк пераехаў жыць у БССР. Родную вёску наведаў ён толькі адзін раз, але мяне тады ў Вульцы Нурэцкай не было, я вучыўся ў Варшаве — і мы не сустрэліся.

— Спачатку мы іх не пазналі, — апавядала далей Валя Грыцюк. — Усе дзяўчаты спынілі свае калаўроткі, хлопцы замоўклі і ніхто не ведаў, што рабіць, чаго спадзявацца ад гэтых узброеных людзей? Толькі адна наша мама ўпала на калені перад святымі іконамі і давай маліцца ўголас, ды прасіць у Бога памілавання для душ нашых грэшных.

— Тётко Дуня, шчо вы робытэ, ны бійтэся! — адазваўся адзін з іх. — Мы тылько на вычоркі прышлы до вас.

Па гэтай своеасаблівай гаворцы, якая толькі і выключна замацавалася за вёскай Ставішчы, іх адразу пазналі. Цётка Дуня хутчэй іх накарміла, а дзядзька Нікіфар і самагонкай пачаставаў, маючы надзею, што гэтыя госці не захочуць занадта заседжвацца ў яго хаце. Бо хто яго ведае, ці нейкі дурань не пабяжыць у Чаромхаўскую камендатуру, каб замельдаваць, што, маўляў, бандыты ў вёсцы.

— Маці адклікала мяне на бок, — успамінае Валя Грыцюк, — і шэпча, каб я папрасіла гэтых партызан, хай бы яны ўжо сабе пайшлі, бо не дай Бог, каб немцы... А яны ўжо адчулі сябе, як дома, нават распраналіся і з'ўбрала сваю звычайна ў куток паставілі, ды песні нашы разам з дзяўчатамі ды хлопцамі заводзяць: „...*і маманя не ўзнаець, дзе магіла мая...*"

Я звярнуўся да Івана Грыцюка:

— Ці ты выпадкова не ведаеш, як гэтыя ставішчукі трапілі ў партызаны?

Ён крыху падумаў, паглядзеў на жонку, як бы ў яе шукаў падтрымкі, а пасля позірк скіраваў на мяне і тады адказаў:

— Не, дакладна я аб гэтым не ведаю. Ці яны ўжо пры Саветах былі такія актыўныя, што пагражаў ім арышт і вымушаны яны былі ўцякаць у лес, ці ў Германію на катаргу хацелі іх забраць...

— То ж гаварылі, я памятаю, — зноў уключылася Іванава жонка, — што гэты Грышка, значыць, Каравай, на патанцоўцы ў Зубачах пабіў і разбраіў аднаго немецкага жандара. І таму хацелі яго арыштаваць...

— Гаварылі! Гаварылі! Мала людзі нагаворалі! — іранізаваў Іван Грыцюк. — То ж яшчэ і пры Саветах гэты Каравай няма нараразбляў...

— А ў партызанах ён напэўна быў? Гэта той самы Грышка Каравай са Ставішчаў? — перапытаў я Іванавы развагі. — Гэта з ім ты трымаў сувязь?

— То ж і цягнікі пад адхон яны тут пускалі. Памятаеш? Тыя, што між Чаромхай і Баравікамі, — я кіўнуў галавою, што так, і Іван Грыцюк прадаўжаў: — Гэта іх работа! А пасля далучыўся да гэтых ставішчукоў яшчэ нейкі Макараў. Гэта рускі чалавек. Дэсантам прыслалі яго сюды. І быў ён камандзірам над партызанамі на цэлы гэты раён...

— О, і аб гэтым ты ведаеш! — усклікнуў я, а тады Валя Грыцюк сказала мне, каб я пра Каравая папытаў у яго роднай вёсцы, у Ставішчах. Там жывуць яшчэ яго сваякі, родная сястра, цяпер, здаецца, замужам за Шульжыкам...

І я накіраваўся ў Ставішчы, бо сапраўды хацелася ведаць, адкуль выводзіўся і як трапіў у партызаны гэты народны ваяка, званы Караваем. Але аб гэтым ужо наступным разам.

Віктар Рудчык

ЗОРКА

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Але Сярожка зусім не супакоіўся. Ён увесь час хадзіў насуплены і думаў, што тут штосьці не так. А потым нехта дадумаўся і здагадаўся, што Сярожку перамагла не Маша, а Міша, пераапрануты ў Машу.

Таму ў першы ж дзень, калі Маша адна выйшла на двор (у Мішы ў гэты дзень балела горла, і мама не дазволіла яму выходзіць), Сярожка падышоў да Машы з нейкім хлапчуком, які быў вышэйшы за яго на паўгалавы, і сказаў:

— Дык табе, кажаш, хлапчукоўскую сілу Дзед Мароз падарыў?

— Ну, падарыў. А табе што да таго? — адказала Маша.

— Дзедам Марозам у нас заўсёды яго бацька. — І Сярожка паказаў у бок незнаёмага хлапчука. — Ён падарункі прыносіць дзецям. А падарункі ён бачыў. — Сярожка кіўнуў у бок незнаёмага хлапчука. — У іх ніякай хлапчукоўскай сілы не было.

— Не было, — пацвердзіў хлапчук. — Цукеркі былі, шакаладкі былі, пячэнне было, а хлапчукоўскай сілы не было.

Маша нахмурыла бровы і раптам спытала:

— А твой тата ўмее сняжынкі рабіць? Або марозы на вокнах маляваць?

— Не ўмее, — падумаўшы, адказаў незнаёмы хлапчук.

— Ну бачыш, — уцешылася Маша, — твой тата не сапраўдны Дзед Мароз, які ўмее сняжынкі рабіць і марозныя ўзоры на вокнах маляваць.

— Ты нам не дуры галавы пра ўзоры ды пра сняжынкі, — сказаў Сярожка. — Гэта вы з Мішам пераадзеліся. Ён і быў тваёй хлапчукоўскай сілай.

В. Мядзведзеў

ХЛАПЧУКОЎСКАЯ СІЛА

Пачатак у папярэднім нумары

Маша разгубілася ад нечаканасці. „Няўжо падслухалі або здагадаліся?“ — падумала яна.

— Мы правяралі, — сказаў Сярожка, — твой брат Мішка сапраўды хворы, за цябе са мной ён змагацца не зможа!

Наогул Маша чамусьці не толькі не спалохалася Сярожкі, але нават уцешылася яго словам. Ёй увесь гэты час здавалася, што ў яе ёсць „хлапчукоўская сіла“.

Ды яшчэ Кася гэтымі днямі ёй сказала, што ёй сказалі, што гэта зусім не Маша перамагла Сярожку, а пераапрануты Міша. І вось такі выпадак. Маша вырашыла: няхай будзе што будзе, сама перамагу Сярожку! І пачала рашуча скідаць футэрка.

А хворы ангінай Міша ўсю гэтую сцэну бачыў праз акно. Ён не чуў, аб чым гаварылі Сярожка з Машай, але зразумеў, па Сярожкавай міне. Убачыўшы, што сястра скідае футра, ён, нягледзячы на забарону і высокую тэмпературу, накінуў паліто і выскачыў на двор. Але калі ён прыбег, Маша ўжо сядзела верхам на Сярожку, а плечы яго былі прыціснуты да снегу, хоць ён з усяе сілы стараўся вырвацца.

— Другі раз дзяўчыне не даў рады! — засмяяўся задаволены Міша. — Мала кашы еў!

І пакуль Міша памагаў Машы апрануцца, яны чулі, як за дрэвам пераругваліся Сярожка з сябруком.

— Гэта ты казаў, што яны пераадзеліся!

— Я? — крычаў даўганогі хлапчук. — Гэта ты першы сказаў!

— Не, ты!

— Не, ты!

Міша з Машай ужо накіраваліся да сваёй хаты, а Сярожка з сябруком усё яшчэ сварыліся паміж сабою.

Два Андрэйкі з Грыгораўцаў — Фота М. Гайдука.

ДЛЯ САМЫХ МАЛЕНЬКІХ

Рыгор Барадулін

ЯК СТАЎ ЗАЯЦ ДАЎГАВУХІ

Абганяе ўласны цень,
Скача зайчык праз асіннік.
Сёння ж незвычайны дзень,
Сёння зайка —
Імяніннік!

На стале ўсялякіх страў,
Густа,
Кожнаму па густу.
Піражкі з грыбоў
Ды з траў.
І вядома, што —
Капуста!

Госці ў зборы ўсе даўно.
Тут сябры,
Радня,
Суседзі.
Ды мядзведзя
Не відно.
Госць галоўны, ўрэшце, едзе!

Ледзь аддыхаўся мядзведзь:
— Цяжка мне
Паўсюль паспець...
Першы
Пацягнуць я мушу
Імяніннікa за вушы!

(Працяг на стар. 10)

Рыгор Мароз

КУРАПАТКІ

Ну і зіма! Халадэча! Як на Сібіры. Дзедаў кажух аброс інеем. А ён чагосьці ўсміхаецца і кажа:

— Унучак, адгадай, што я прынёс? — і асцярожна адпінае кажух ды нешта выймае з-за пазухі. — Не адгадаеш!

— Што гэта? Курапаткі? Сапраўды, яны. Толькі нежывыя, дзеду? — грымасна скрывіўся малы.

— Ажывуць, ажывуць. Няхай цяпло пачуюць. Цяпер ляжаць спакойна, не варушацца. Вось прымарозіла! — Дзедка паглядзеў на курапатак і прадаўжаў. — Зіма дык зіма. А такія летам дзікуны! Падыйсці не дадуцца. Ад чалавека ўцякаюць. Зрываюцца і ляцяць, нягледзячы куды. Гатовы і ў агонь. А бач, мароз зрабіў сваё. Каб не чалавек, прапалі б. Яшчэ крыху і ўсё.

Унучак асцярожна, баючыся пакрыўдзіць, пяшчотна дакрануўся да спакойных птушачак.

А тым часам кот, што спаў на печы, прачнуўся. Пацягнуўся. Стаіць дугою і вачам не верыць. Раптам як скочыць! Аж курапатак подмухам разнесла.

— Ах ты гіцаль! Абібок! Печух пракляты! — Знерваваўся дзед. — Мяса захацеў! Палявога! Без працы! Ану, на двор! — Адчыніў дзед дзверы, тупнуў нагою. Ката як вымела. — У клуні тваё мяса! А як не хочацца, гультай, дык сядзі пад дзвярыма і мерзні.

Бабка пашкадавала ката.

— Яму ж таксама холадна! Чуеш, як просіць. Ён больш не будзе. Адчыні, Алічак, адчыні. На печ яго загані. Няхай там сядзіць.

Коцік як бы ведаў, што гаворка аб ім. Ускочыў на печку і паглядае адным вокам. Толькі аблізваецца. А дзед далей гаворыць:

— Іду і бачу... Што гэта такое? Каменьчыкі на снезе. Бліжэй падыходжу, а гэта яны. І не ўцякаюць. Падыходжу — нічога. Сядзяць. Ой, курапаткі, курапаткі. Цяжка прыйшлося вам! Пазбіраў я іх за пазуху і дадому. Шэсць штук. Гэта тыя, што летам бегалі. А тут пачулі цяпло, заварушыліся. Ну, як думаеш, мой разумнічак, выратуем іх?

— Выратуем, дзедку, выратуем! — махае малы галавой. — Да вясны рукой падаць.

— І паслед у бочцы ёсць. Так што, ведайце, дурненькія. Не заўсёды чалавек — ваш вораг. Праўда, ёсць такія, што руку на вас падымаюць. А які з вас наедак? І аблізацца няма чым. Так што вам зіма не страшна, — гаварыў дзед. А яны, пачуўшы цяпло, збіліся ў кучку і стаяць. — А летам, калі дажывем, адплаціце нам.

— Хі-хі-хі, — зарагатаў малы. — Дзеду, не жартуй. Адплацяць! Цікавы, чым? А грошы яны маюць?

— Вам толькі грошы ў галаве. Малы, а ўжо грошы і грошы. От, час настаў. Ну як не адплацяць, дык адпрацуюць.

— Чым адпрацуюць? Пазурамі, дзюбамі?

— А ведай, малы. Толькі пазурамі і дзюбамі. А чаго яны па бульбянішчы ходзяць? Стонку шукаюць. Вось і адпрацуюць.

ЗЯРНЯТКІ

ПАДРУЧНІК РОДНАЙ МОВЫ ДЛЯ ТРЭЦЯГА КЛАСА
Аўтары Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

ПАЛЬЦЫ

— Ты, таўстун **Вялікі**,
Маўчун без'языкі,
Зверху ўніз ківаешся,
Сам сабе ўсміхаешся.

А ты, **Указальны**,
Хлопец паказальны.
Ты, **Сярэдні**, пасярэдзінцы
З **Безыменным** каля **Мезенца**.

Безыменны, Безыменны,
Мой памочнік незаменны,
У цябе спытаю я:
Дзе ты дзеў сваё імя?

— Ат, — прамовіў
Безыменчык, —
Што табе мне адказаць?
Я не плачу і не енчу,
Што імя забылі даць.

А ты, хлопчык Мезенны,
Ты адкуль прывезены:
З мезені, з Барозава,
З Мазыра ці з Грозава?

Узлаваўся Мезенец:
— Я не госць, не бежанец.
Родны сын я сваёй маці,
Самы спрытны у падхваце.
Мы браты ў адной сямейцы,
Усе выдатныя ўмельцы.

Васіль Вітка

1. Назавіце пальцы.
2. Якімі пальцамі трымаем аловак або бярэм дробку солі ці мукі?
3. Якімі пальцамі перагортваем старонкі кнігі ці часопіса?
4. Якім пальцам падпіраецца далонь?
5. Прачытайце. Прыдумайце загаловак.

Бацька вярнуўся з работы і спытаў у сына:
— Хто гэта прыбраў на панадворку?
Сын адказаў:
— Мне дапамаглі дзесяць маленькіх сяброў.
Маці вярнулася з поля і спытала:
— Хто наскроб бульбы на абед?
Сын адказаў:
— Мне дапамаглі дзесяць маленькіх сяброў.
— Дзе ж яны, твае дзесяць маленькіх сяброў? — спыталіся бацька і маці.
— Глядзіце! Вось яны! — Хлопчык падняў рукі.

6. Прачытайце словы. Звярніце ўвагу на о, э, якія стаяць не пад націскам.

Тэатр, ордэн, цэмент, трыо, цэнтральны, Токіо, дэталёва, тэлеграф.

У многіх словах, якія прыйшлі ў беларускую мову з іншых моваў, галосныя о, э пішам не пад націскам: тэрмін — тэрміны, трэнер — трэніравацца, тэлевізар.

ДЗВЕ БУДАЧКІ

Дзядуля-сусед падарыў Міхасю і Васю па шчаняці. Ён сказаў сябрукам:
— Даглядайце іх добра, не крыўдзьце! А калі падрастуць, пабудуйце ім будачкі.
Праз нейкі час дзядуля прыйшоў паглядзець, як жывуць у хлопчыкаў шчаняты. Будачка, якую зрабіў Міхась, яму не спадабалася: крывабокая, негабляваная.
— Няўжо лепшай зрабіць не мог? — запытаў дзядуля.
— Зрабіў бы, але мне шчаня перашкаджала.
— Як жа яно табе перашкаджала?
— Бегала навокал і брахала! — сказаў Міхась.
Пайшоў дзядуля да Васі.
— О, гэтая будачка мне падабаецца! — пахваліў ён хлопчыка. — Роўненькая, гладзенькая, нават памаляваная. Сам зрабіў?
— Ды не, можна сказаць, удваіх, — усміхнуўся Вася. — Мне шчаня памагала.
— Як жа яно табе памагала?
— Бегала навокал і брахала!

Мікола Калеснікаў

1. Ці на самай справе шчаняты былі прычынай таго, што Міхась зрабіў брыдкую, а Вася прыгожую будку? Падумайце і адкажыце.
2. Прачытайце апавяданне з падзелам на ролі. Папярэдне вызначце, якія радкі хто павінен чытаць.

(Працяг са стар. 9)

ЯК СТАЎ ЗАЯЦ ДАЎГАВУХІ

**Лапаю ўхапіў як след —
Зайку стаў
Нямілы свет.**

**Жартаваць мядзведзь ахвочы,
Зычыць,
Каб вялікі рос.
На ілбе у зайкі вочы.
Ні да смеху,
Ні да слёз...**

**Заяц,
Знаеце вы самі,
Зараз з доўгімі вушамі.
З той пары
Ўвесь род зайчыны
Не святкуе імяніны.**

Пазнаёмімся

* * *

СССР, 301254, Тульская обл., Одоевский район, с. Рылёво. Чирикиной Ирине. 5 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Каржа, 6, кв. 45. Марына Самусенка. 3 клас.

* * *

БССР, 220051, г. Мінск-51, вул. Прамая, 6, кв. 2. Таня Алімава. 6 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2. пер. Р. Люксембург, 8, кв. 35. Іра Клімантовіч. 7 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 9, кв. 62. Саша Мальчэўскі. 4 клас.

Вучнёўская творчасць

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Мы, вучні трэцяга „б" класа ў Орлі, усе вывучаем беларускую мову. На ўроках з настаўніцай Аннай Шыманскай мы чытаем „Ніву" і „Зорку". Чытаем вершы нашых сяброў. Аднойчы і мы вырашылі скласці вершы аб зіме. Найпрыгажэйшыя з іх высылаем да Цябе. Хочам, каб яны былі ў „Зорцы".

З паважаннем, вучні 3 „б" класа. Орля.

ЗІМА

Прыйшла зіма,
Пакрыла белым снегам поле,
Лес, сад і ўсё наваколле.
Дрэвы спяць у белых шатах,
А людзі сядзяць
У цёплых хатах.
Толькі дзеці
Гуляюць на двары,
Поўна ўжо іх на гары.
Аж тут прыйшоў і сам
Мароз —
Цап за вушы,
Цап за нос!

Аліна Каляда

ВОСЕНЬ

Была восень — было цёпла,
Сонца свяціла на небе.
Прыйшла зіма —
Ёсць снег і мароз,
Але нам вясёла.

Гражына Добаш

ЗІМА

Зіма халодная наступіла.
Пушысты снег ляціць з нябес.
Марозам рэкі закавала,
Сумна шуміць цёмны лес.

Мар'юш Бобэр

ПЕРШЫ СНЕГ

Колькі радасці і шуму
Каля нашай школы!
Першы снег упаў сягоння —
Усе дзеці вясёлы.

Мар'юш Куна

НАДЫХОД ЗІМЫ

Ужо прыйшла да нас зіма,
Снег прыкрыў лясы і поле,
Закаваў мароз зямлю:
Дзецям радасць і раздолле.

Бягуць дзеці на канькі,
Санкі мчацца з горкі.
Хоць мароз шчыпле за нос,
Усё мацнейшы скрып палоз.

Аня Главацкая

Вясёлы куточак

* * *

Юрку запыталі ў школе:
— Ці бачыў ты дзятла?
— Бачыў па тэлевізары.
— А калі разам з татам у лес ездзілі — не бачыў?
— Не, — уздыхнуў Юрка. — Мы у лес з сабою тэлевізара не бралі.

* * *

— Бабуля, што вы там робіце, калі з суседкамі сядзіце на лаўцы?
— Ат, нічога асаблівага, унучак, языкі чэшам.
— А мая бабуля не дазваляе ў рот грабеньчык браць!

* * *

Цётка пачаставала Алесю піражком. Алеся падышла да люстэрка і пачала есці.
—Чаму ты ясі перад люстэркам?
— Каб з'есці два піражкі адразу, — адказала Алеся.

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ „ЗОРАЧКА"!

Пішуць да Цябе вучні пятага класа Пачатковай школы ў Пасынках. У нашым класе вучыцца 16 асоб. Беларускую мову вывучае сем дзяўчатак і восем хлопчыкаў. Урокі беларускай мовы вядзе ў нас настаўніца Валянціна Іванчук.

Мы любім чытаць „Зорку". Вельмі падабаюцца нам адгадванкі. Мы іх малюем і ўклейваем у сшыткі. Любім таксама чытаць „Вясёлы куточак".

Вучымся мы добра. Дарагая „Зорка"! Прыязджай да нас у госці. Мы вельмі чакаем.

З прывітаннем, **вучні 5 класа, Пасынкі.**
(пятнаццаць подпісаў)

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Мы, вучні чацвертага „Б" класа Падставовай школы № 3 ў Бельску Падляшскім, вырашылі напісаць Табе пісьмо.

У нашай школе 757 вучняў. Дырэктарам нашай школы з'яўляецца мгр Васіль Ляшчынскі, а беларускую мову навучае ў нас Сцяпан Бурыла.

У нашай школе тры чацвертыя класы. Усе вучні ў нашым класе выпісваюць „Ніву" і карыстаюцца ёю на ўроках. Наша школа знаходзіцца на вуліцы Каперніка 4. Школа мае тры паверхі. У гэтым годзе закончылі будаваць новую школу, таму што ў старой школе ўсе класы не маглі памясціцца. Яшчэ хочуць бацькі будаваць нам гімнастычную залу.

У нашым горадзе ёсць толькі адна школа з беларускай мовай навучання. І мы хочам быць не найгоршымі вучнямі ў мястэчку.

Вучні 4 „Б" класа, Бельск

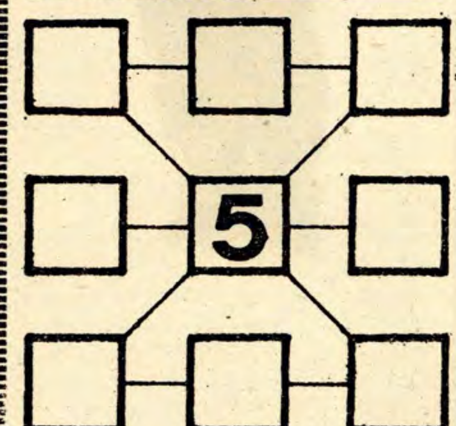
ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Нядаўна ў нас адбыліся „Андрэйкі", на якія сабраўся наш клас. Былі з намі дзве настаўніцы. Мы падрыхтавалі конкурсы і варожбы. Прынеслі магнітафон. Першым быў конкурс танца, які не вельмі ўдаўся. Потым былі конкурсы прыгажосці і прычосак. У конкурсе прыгажосці першае месца заняла Паўля Евец, а ў конкурсе прычэсвання першае месца занялі Ася Гродская і Марэк Шурпік. Калі мы варажылі, у пакоі было цёмнавата. Гарэлі толькі дзве свечкі. Варожбы ўдаліся нам вельмі добра.

Потым мы танцавалі. І так прыгожа правялі гэты вечар.

З паважаннем,
вучні 4 „Ц" класа, Бельск

А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А

У пустыя квадрацікі ўпішы лікі ад 1 да 9 так, каб сума ў кожным радзе склала 15.

Адрас рэдакцыі „Зорка" 15-959 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Piątek 17 I — 8.30 Przysp. obr. 9.00 Wokół nas kl. I—II. 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany „Kwestia wyboru". 11.50 Tylko dla ciebie. 12.00 J. pol. kl. VIII. 13.30 TTR s. I Biol. 14.00 TTR s. 1 Reakcja utlen. 14.30 Kurs Rolniczy. 14.50 Wokół nas. 15.35 W szkole i w domu. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia+DT. 16.30 Majsterklepka. 16.55 Piątek z Pankracym. 17.20 DT. 17.30 Kilkadziesiąt godzin w teatrze radomskim. 18.00 Bez próby. 19.00 Dobranoc. 19.10 Studium. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor rządowy. 20.30 Kwestia wyboru — film polski. 22.10 DT. 22.40 Koncert z okazji rocznicy wyzwolenia Warszawy. 23.40 DT.

Sobota 18 I — 7.25 TTR — s. III J. pol. 7.55 TTR — s. III Fiz. 8.25 Program dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Sobótka. 9.30 Przygody elektronika — film. 10.30 DT. 10.40 Muzea i Galerie Polskie — Muzeum Wojska. 11.05 W świecie ciszy. 11.35 Lista przebojów. 11.50 Koncert życzeń. 12.20 Siedem Anten. 13.05 Reportaż z przeszłości. 13.30 Za kierownicą. 14.00 Konto M. 14.30 Militaria. Obr., Now. 15.00 DT 15.05 Antologia dramatu powsz.: Alfred de Musset — „Nie igra się z miłością". 16.25 Morze wokół nas. 17.05 Program rozrywkowy. 17.30 Losowanie Dużego Lotka. 17.40 Studio Sport. 18.30 Z potrzeby serca. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 Intryga rodzinna — ameryk. film fab. 22.00 Czas. 22.50 DT. 22.55 Wiadomości sportowe. 23.15 Pocieszanki Andrzeja Rybińskiego. 23.50 Kino nocne: „Dobytek". „Ciemna woda".

Niedziela 19 I — 7.10 Program dnia. 7.15 Alarm przeciwpożar. 7.25 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.50 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek. 10.30 DT. 10.35 Podwodne lasy — ang. film dok. 11.25 Ocalić od zapomnienia. 11.55 Następny proszę (2) ang. serial obycz. 13.05 Klub sześciu kontynentów. 13.50 Koncert życzeń. 14.35 Kraj za miastem. 15.00 DT. 15.05 Teatr dla dzieci „Ptasie mleczko". 15.45 Studio 1. 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 Pan na Żuławach (9) „Powrót gospodarza" — serial TP. 21.00 Pegaz. 21.40 Sportowa Niedziela. 22.15 Leksykon Pol. Muz. Rozr. 22.55 DT.

Poniedziałek 20 I — 13.30 TTR — s. I Mat. 14.00 TTR — s. I J. pol. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia+DT. 16.30 Encyklopedia TDC. 16.55 Zwierzyniec. 17.20 DT. 17.30 Wspaniała trójka na Dzikim Zachodzie (3) — serial rum. (3). 18.30 Echa stadionów. 19.00 Dobranoc. 19.10 Laboratorium. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 Teatr Tel. F. Dostojewski: „Myszkin". 22.20 DT. 22.45 Na scenie i na widowni. 23.15 DT. 23.20 J. niem. (12).

Wtorek 21 I — 8.10 Hist. kl. V. 9.00 Mat. kl. I. 9.35—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Okropności wojny" (3). 11.05 Bądź piękną. 11.15 Film dokum. 11.35 Europejskie Parki Narodowe „Berchtesgaden" (2) film dok. RFN. 12.00 Hist. kl. VII. 12.50 Chem. kl. VIII. 13.30 TTR — s. III Upr. grochu i wyki. 14.00 TTR — s. III Hod. zwierz. 14.30 Kurs Rolniczy — Zoohigiena i pomieszczenia dla owiec. 14.50 Mat. kl. I. 16.25 Program dnia+DT. 16.30 Akademia Muzyczna. 16.55 Cojak. 17.20 DT. 17.30 Gazeta Robotnicza. 18.00 Informator Wydawniczy. 18.30 Gimnazjum — rep. 19.00 Dobranoc. 19.10 Diagnoza. 19.30 Dziennik. 20.00 Zebranie otwarte. 20.30 „Okropności wojny" (3) — hiszp. serial hist. 21.25 DT. 21.50 Spór o gospodarkę. 22.35 Muzyczny portret — E. Stefańska-Łukowicz. 23.05 DT. 23.10 J. ang. (12).

Środa 22 I — 8.10 Fiz. kl. VI. 9.00 Muz. kl. II. 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany „Madame Sourdis". 11.50 Zielono nam. 12.00 Wiedza o społ. kl. VIII. 13.30 TTR — s. I Fiz. 14.00 TTR — s I Hod. zwierz. 14.30 Kurs Rolniczy. 14.50 Muz. kl. II. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia+DT. 16.30 Krąg. 16.55 Tik-Tak. 17.20 DT. 17.30 Los. Ex. Lotka i M. Lotka. 17.40 To będzie przyjemna podróż — film fab. ZSRR. 19.00 Dobranoc. 19.10 Archiwum XX wieku. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 Madame Sourdis — franc. film obycz. 21.55 DT. 22.20 Poczta Obywatelska. 23.05 DT. 23.10 J ros. (12).

Czwartek 23 I — 8.10 Geogr. kl. VIII. 9.00 Praca-Tech. kl III. 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany „Ośmiornica". 11.15 Szkoła dla rodziców. 11.30 Apteczka domowa. 11.40 Historia najbliższa. 12.50 Praca-Tech. kl. IV. 13.30 TTR — s. III Mat. 14.00 TTR — s. III Mat. 14.30 Klub Rolniczy. 14.50 Praca-Tech. kl. III. 16.25 Program dnia+DT. 16.30 Magazyn szkolny. 17.20 DT. 17.30 Mieszkać. 17.50 Rzemieślnicy.

Bielsk Podl. Christina — USA 20—22. Kobieta w kapeluszu — pol. 23—24. Gry wojenne — USA 25—26.

Czeremcha Białe tango — radz. 22. Dolina szczęścia — pol. 25—26.

Czyże Ciemna rzeka — pol. W pustyni i w puszczy — cz. II — pol. 22—26.

Hajnówka Bałkan ekspress — jug. 20—21. Werdykt — USA 22—24.

Michałowo Koncert — pol. 21—23. Szpital Britania — ang. 24—26.

Mielnik „E I" — USA 20—23. Vabank II czyli Riposta — pol. 25—26.

Milejczyce Szarada — pol. Miłość z listy przebojów — pol. 22—26.

Nurzec Inna — pol. 22. Enklawa — NRD 23—24. Jestem przeciw — pol. 25—26.

Orla Mój kochany mąż i ja — NRD. Ratunek dla miasta — bułg 22—26.

Rajsk Kto przychodzi przed północą — czes. Rozumiemy się bez słów — czes. 22—26.
24-aL.'bKŚOaHJ.b89r0(gW5łlJ—l

ВЯРНУЦЦА ДА ЧЫСТЫХ РЭК...

Заслужаны настаўнік беларускай мовы ў Відаве, цяпер ужо пенсіянер Андрэй Маскалевіч, працуе ў далейшым. Ён лектар ТВП. 17 лістапада ў відаўскім клубе ён чытаў лекцыю на тэму „Чалавек у асяроддзі", у якой расказаў аб бельскіх забруджаваннях. Многа робіцца цяпер у горадзе па ахове асяроддзя. Галоўная канцэнтрацыя сіл ідзе на ахову рэк. У Бельску будуецца ачышчальная сцёкаў, але яшчэ не хутка будзе яна здадзена ў карыстанне. Чалавек так змарнаваў прыроду, што яна цяпер сама па сабе нядоўльна ачысціцца і зноў жа чалавек, калі не хоча і сам загінуць, павінен памагчы ёй вярнуцца да свайго папярэдняга становішча. Вярнуцца да чыстага паветра, чыстых рэк, азёр, здаровых дрэў. Лектар напомніў слухачам таксама, які працэнт абшару заліўваецца да экалагічна забруджаных і колькі людзей жыве на гэтых абшарах.

Цікавая і патрэбная была такая гутарка людзям, цесна звязаным з працаю на зямлі ў Відаве.

Андрэй Маскалевіч выступіў з падобнымі гутаркамі ў Дабрамілі, Саках, Плюцічах, Кнарыдах, Райску, Грабаўцы.

Андрэй Гаўрылюк

НЕ ЗАЎСЁДЫ РАНЕЙ — ЛЕПШ

Да 15 лістапада кожны дзень даводзілася мне ехаць ПКС-ам па трасе Заблудаў-Міхалова. Не магу злога слова сказаць на шафёраў ПКС: кожны раз яны забіраюць пасажыраў і давозяць куды трэба, але... не кожны раз можна было паехаць. Чаму? Прыклады.

Прыпынак Фальваркі Тыльвіцкія, ад'езд аўтобуса з Ялоўкі ў Беласток — 13^{38}. Але не было ніводнага дня, каб той аўтобус не ад'ехаў на 5-10 мінут раней. Таксама з аўтобусам Падазераны-Беласток. Ад'езд у 10^{01}, а едзе на 10 мінут раней.

Пакуль я разабраўся ў іх распарадку язды, то кожны дзень даводзілася чакаць наступнага аўтобуса ПКС, бо той, на які я прыходзіў у патрэбны час, ужо заўсёды быў ад'ехаўшы.

Ужо лепш, каб аўтобус спазніўся на тыя 5-10 мінут, чым мае раней ад'язджаць. Просім вас, трымайцеся расписання!

Э. Вайсковіч

У ПАЖАРНІКАЎ ЛАСІНКІ

Пабываў я на справаздачным сходзе ласінскіх пажарнікаў, які адбыўся 30 лістапада 1985 года.

Пажарная добраахвотная каманда ў Ласінцы налічвае 37 членаў, якія актыўна дзейнічаюць у сваёй вёсцы і наваколлі. У прыгожым іх будынку змяшчаецца клуб „Рух", філіял гмінай бібліятэкі і пажарныя прылады. Сяляне вёскі, у асноўным пажарнікі, не шкадуюць грамадскай працы, і ўсе цяпер ганарацца тым, што зрабілі для сваёй вёскі.

Не ўсё, аднак, ідзе добра ў пажарнікаў. Вёска адчувае вялікі недахоп вады. Вялікая вёска, а толькі адзін супрацьпажарны басейн. Тут варта сказаць, што ў ваколіцы Ласінкі пачалася меліярацыя, землечарпалкі капаюць равы, асушаюць палі і сенажаці, дык яшчэ паменшае вады. Варта, каб жыхары вёскі Ласінка дагаварыліся з адпаведнымі ўладамі і супольна пабудавалі яшчэ два супрацьпажарныя басейны, на якія геадэзістамі адведзена месца.

Другая важная для пажарнікаў праблема — гэта памяшканне, у якім знаходзіцца філіял гмінай бібліятэкі. Мне пажарнікі сказалі, што гэты невялікі пакойчык вельмі ім патрэбны. Яны ж не аглядаюцца на пагоду, выязджаюць ратаваць у розную пару дня і года і часта вяртаюцца мокрыя і тае вопраткі не маюць дзе прасушыць. Звярталіся яны ўжо не адзін раз да гмінных улад у Нарве, каб ім адпусцілі той пакойчык. У вёсцы ёсць пусты будынак аграномаўкі, у які можна пасяліць дзве сям'і і яшчэ будзе месца для бібліятэкі, лепшае чым у рамізе. Пажарнікі самі перавязуць кнігі і шафы, дапамогуць усё ўладкаваць, толькі патрэбна згода гмінных улад.

М. Лук'янюк

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

346.	ПКП Чаромха	— 11190 зл.
347.	Базыль Бацкель (Беласток)	— 1000 зл.
348.	Язэп Малішэўскі (Кнышэвічы)	— 60 зл.
349.	Рыгор Богуш (Кнышэвічы)	— 60 зл.
350.	Міраслаў Богуш (Кнышэвічы)	— 60 зл.
351.	Яўген Ярашэвіч (Кнышэвічы)	— 60 зл.

Дзякуем.

у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

Дарогу да сонца адкрывае Віктар Рудчык ● Прыцэньваецца ён і да зямлі ● Дзед Кастусь хваліць нас ● Алесь Барскі аб самазнішчэнні ● На Захадзе — фальшывы бляск ● Вера Лецчук пра бельскі белліцэй, Міхась Хмялеўскі пра тугу па роднай вёсцы, а Аляксандр Анташэвіч пра старажытны час беларускі ● Некалькі слоў пра „Слова" гаворыць Мікалай Гайдук ● Хлябіч па-суседску ўпікае Барскага ● На ваенных сцежках — хто каго ● Сумны рапарт складае Антось Міраповіч ● Беларускі фальклор ● Соннік ● Кугок практычных ведаў. Для дзяцей — Зорка ● Што-дзе-калі ● Гумар

— КАЛЯНДАР —

100 гадоў назад

21.I.1886 нар. Аляксей Туранкоў, беларускі кампазітар.

80 гадоў назад

22.I.1906 нар. Андрэй Александровіч, беларускі паэт.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Галоўны рэдактар
Георгій Валкавыцкі
АДРАС РЭДАКЦЫІ:
„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

. . . .

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 104 zł; półr. 208 zł; rocznej 416 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach:
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   — osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli,
   — osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumerate wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 23, 00-953 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykła jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
— do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze roku następnego oraz cały rok następny.
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam. 40/86 r. Nakład 5.000 R-3

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

АЙСБЕРГ

(З рэпертуару Алы Пугачовай)
Словы Лідзіі Казловай
Музыка Ігара Нікалаева

Ледяной горою айсберг
Из тумана вырастает,
И несёт его теченье
По бескрайним по морям.
Хорошо тому, кто знает,
Как опасен в океане
Айсберг встречным кораблям.

Припев:

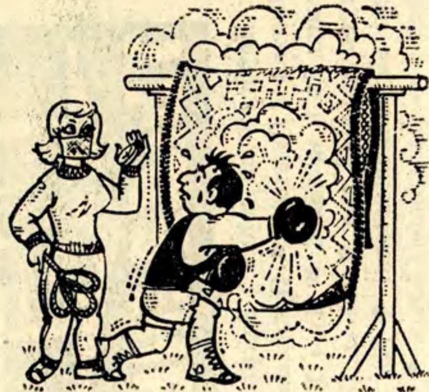
А я про всё на свете
С тобою забываю,
А я в любовь, как в море,
Бросаюсь с головой,
А ты — такой холодный,
Как айсберг в океане,
И все твои печали —
Под чёрною водой.

Кто ты — горе или радость.
То замёрзнешь, то растаешь!
Кто ты — ласковое солнце
Или мёртвый белый снег?
Я понять тебя пытаюсь,
Кто же ты на самом деле,
Кто же ты на самом деле —
Айсберг или человек?!

Припев.

Ты уйди с моей дороги
Или стань моей судьбою
Протяни навстречу руки
И поверить помоги,
Что любовь моя сумеет
Примирить меня с тобою.
И растает этот айсберг —
Это сердце без любви.

Припев.

— Яшчэ два раўнды — і хопіць.

З чаго смяюцца суседзі.

— Тут цябе пытае нейкая жанчына!

ПАРАЗУМЕЛІСЯ

У перапоўненым кінатэатры глядач, што сядзіць спераду, цікавіцца ў суседа за спіною:

— Я вам не замінаю?

— Зусім наадварот!

— Як гэта наадварот?

— Яшчэ і як замінаеце!

НЕ ТЫЯ ВАРОТЫ...

— Вось там Валерка каля варот ужо з паўгадзіны свішча! — кажа Андрэйка старшай сястры.

— Хай свішча, я да яго не выйду!

— Дык ён каля Лільчыных варот...

— Ды ты што?! Вось я яму зараз свісну!

ПАМЫЛКА

У кабінет да псіхіятра заходзіць мужчына.

— Добры дзень, пан доктар! Вы мяне памятаеце. Я ваш былы пацыент. Вось прыйшоў запрасіць вас на сваё вяселле.

— Ах, які ж я ёлупень! — схапіўся доктар за галаву. — Я ж думаў, што вылечыў яго!

СОН У РУКУ

— Ты сапраўды верыш у сны?

— Вядома. З таго часу, як адзін з іх збыўся...

— Які ж гэта?

— Бачыш... Нейк мне прыснілася, быццам я быў моцна п'яны і мяне затрымала міліцыя... А раніцой выявілася, што я сапраўды там пабываў.

Выходзячы ў людзі, намяў ім бокі.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Капітан карабля паказвае пасажырам сваю рубку. Пасажырка пытае:

— А як вы кіравалі б караблём, калі б раптам згубіліся ўсе карты?

— Вельмі проста. Калі на гарызонце з'явіцца зямля, я пашлю аднаго з матросаў на бераг па сігарэты. Па іх назве я ўстанаўлю, у якую краіну мы прыплылі.

*

Два сабакі заглянулі на Новы год у дыскатэку.

— Калі б я так тузалася, — ківаючы галавою, гаворыць адзін другому, — дык гаспадар неадкладна паставіў бы мяне ў балею і вымыў антыблашыным шампунем!

*

— Чаму пад зіму птушкі ляцяць на поўдзень?

— Таму, што надта цяжка ісці туды пешкі.

НЕПАСЛУХМЯНАЕ ДЗІЦЁ

У вагоне поўна пасажыраў. Уваходзіць кантралёр. Пакуль правярае білеты ў тых, што бліжэй да дзвярэй, у супрацьлеглым канцы вагона ўзнімаецца дзіцячы крык. Гэта жанчына ў акружэнні кількох хлапчукоў лупцуе найменшага. Той крычыць, аж заходзіцца.

Кантралёр да яе:

— За што б'еце дзіцё? Як вам не сорам?

— Хай яму будзе сорам! Дома не хоча есці, капрызіць, а тут узяло ды з'ела мой білет.

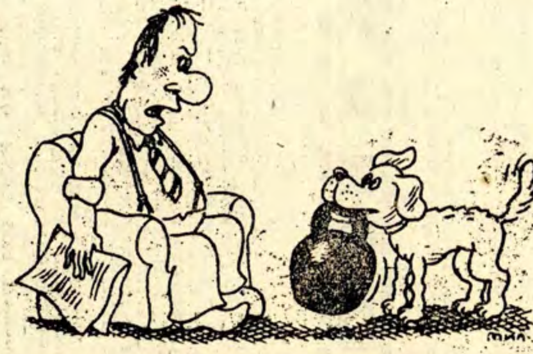
З „Весніка Задрыповіі"

ГЭТА ЦІКАВА

Цікавы выпадак здарыўся нядаўна ў магазіне № 14 гор. Навалявўска. Растваральная кава ў колькасці 5 тыс. бляшанак растварылася яшчэ на складзе.

ЛЮБОЎ І РЭНТГЕНАЛОГІЯ

Здзіўленне ў калег выклікала нечаканае замужжа рэнтгенолага С. Празрыстай, якая выйшла замуж за пацыента. „І што яна ў ім такога знайшла?" — здзіўляліся супрацоўнікі.

— Я ж прасіў прынесці тапачкі.

Курёзы

ВЕГЕТАРЫЯНЕЦ

Не так даўно ў англійскім часопісе „Прайвіт ай" была змешчана заметка пра тое, як парушыў правілы дарожнага руху веласіпедыст Дж. Эвершолт — элементарна не паспеў пераскочыць вуліцу, як на светафоры загарэлася чырвонае святло. Дзяжурны паліцэйскі Плант выраšыў затрымаць яго. А каб людзі бачылі яго добрасумленную работу, ён затрымаў аж каля сарака чалавек прахожых, якія дапамаглі яму саўладаць з парушальнікам, што быццам аказвае яму, вартавому парадку, вялікае супраціўленне. Больш таго, справа гэтая была даведзена да судовага разбору, бо, як сцвярджаў паліцэйскі, Эвершолт не толькі не падпарадкаваўся яго камандзе спыніцца, а нават ухапіў паліцэйскага за плячо зубамі. З другога боку, Эвершолт усяляк адмаўляе гэтае абвінавачванне ў свой адрас, а каб у вачах публікі паьлічыць смехатворнасць сітуацыі, спасылаецца на той аргумент, што ён з'яўляецца наогул вегетарыянцам і мяса, тым больш мяса паліцэйскага, не ўжывае.

Мала ўмець праігрываць, трэба яшчэ ведаць каму.